

COI Focus

IRAN

Surveillance van de diaspora door de Iraanse autoriteiten

10 mei 2023

Cedoca

Oorspronkelijke taal: Nederlands

DISCLAIMER:

Dit COI-product is geschreven door de documentatie- en researchdienst Cedoca van het CGVS en geeft informatie voor de behandeling van individuele verzoeken om internationale bescherming. Het document bevat geen beleidsrichtlijnen of opinies en oordeelt niet over de waarde van het verzoek om internationale bescherming. Het volgt de richtlijnen van de Europese Unie voor de behandeling van informatie over herkomstlanden van april 2008 en is opgesteld conform de van kracht zijnde wettelijke bepalingen. De auteur heeft de tekst gebaseerd op een zo ruim mogelijk aanbod aan zorgvuldig geselecteerde publieke informatie en heeft de bronnen aan elkaar getoetst. Het document probeert alle relevante aspecten van het onderwerp te behandelen, maar is niet noodzakelijk exhaustief. Als bepaalde gebeurtenissen, personen of organisaties niet vernoemd worden, betekent dit niet dat ze niet bestaan hebben.

Alle gebruikte bronnen staan kort vermeld in een voetnoot en uitgebreid beschreven in een bibliografie achteraan het document. Bronnen die geconsulteerd maar niet gebruikt werden, staan in een lijst van geraadpleegde bronnen. In uitzonderlijke gevallen worden bronnen niet bij naam genoemd. Wie specifieke informatie uit dit document gebruikt, moet de bronverwijzing uit de bibliografie vermelden.

Publicatie of verspreiding van dit document is alleen mogelijk na schriftelijke toestemming van het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen.

This COI-product has been written by Cedoca, the Documentation and Research Department of the CGRS, and it provides information for the processing of individual applications for international protection. The document does not contain policy guidelines or opinions and does not pass judgment on the merits of the application for international protection. It follows the Common EU Guidelines for processing country of origin information (April 2008) and is written in accordance with the statutory legal provisions.

The author has based the text on a wide range of public information selected with care and with a permanent concern for crosschecking sources. Even though the document tries to cover all the relevant aspects of the subject, the text is not necessarily exhaustive. If certain events, people or organisations are not mentioned, this does not mean that they did not exist.

All the sources used are briefly mentioned in a footnote and described in detail in a bibliography at the end of the document. Sources which have been consulted but which were not used are listed as consulted sources. In exceptional cases, sources are not mentioned by name. When specific information from this document is used, the user is asked to quote the source mentioned in the bibliography.

This document can only be published or distributed with the written consent of the Office of the Commissioner General for Refugees and Stateless Persons.

Inhoud

Lijst van gebruikte afkortingen	3
Inleiding.....	5
1. Migratiecontext	6
2. Wetgevingskader inzake migratie	9
2.1 Uitreisvergunningen	10
2.2 Reisbeperkingen voor specifieke groepen	11
2.3 Reisverboden	11
2.4 Illegaal vertrek	13
2.5 Paspoortaanvragen in het buitenland.....	14
3. Houding van de Iraanse autoriteiten ten opzichte van Iraniërs in het buitenland	15
3.1 Spectrum van activiteiten van de Iraanse autoriteiten ten opzichte van Iraniërs in het buitenland	15
3.2 Capaciteit van de Iraanse autoriteiten om haar burgers in het buitenland te monitoren	20
3.3 Impact van de Mahsa Aministraatprotesten.....	22
4. Organisatie van de terugkeer	23
4.1 Procedure	23
4.2 Cijfergegevens	25
4.2.1 België	25
4.2.2 Andere landen.....	26
5. Binnenkomst op het grondgebied	26
5.1 Aanwezige autoriteiten op de luchthaven	27
5.2 Procedure bij aankomst	28
5.2.1 Controles bij terugkeer van onderdanen met een gewoon paspoort versus LP	29
5.2.2 Impact van wijze van terugkeer op controles van onderdanen.....	30
5.2.3 Controles van onderdanen die de geldende migratiewetgeving niet hebben nageleefd	30
5.3 Overzicht van de gemelde problemen	30
5.3.2 Inschattingen van experts	33
5.3.3 Impact van de Mahsa Aministraatprotesten	36
Samenvatting	38
Bibliografie.....	40

Lijst van gebruikte afkortingen

AI	Amnesty International
AIVD	Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst
ASMLA	Arab Struggle Movement for Liberation of Ahwaz
BBC	British Broadcasting Corporation
CCP	Code of Criminal Procedure
CGVS	Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen
CHRI	Centre for Human Rights in Iran
DFAT	Department of Foreign Affairs and Trade
DIS	Danish Immigration Service
DVZ	Dienst Vreemdelingenzaken
EU	Europese Unie
EUAA	European Agency for Asylum
Fedasil	Federaal Agentschap voor de Opvang van Asielzoekers
FH	Freedom House
HRANA	Human Rights Activists Network
IKA	Imam Khomeini International Airport
IOM	Internationale Organisatie voor Migratie
IRB	Immigration and Refugee Board of Canada
IRR	Iraanse rial
KAI	Kingdom Assembly of Iran
Landinfo	Norwegian Country of Origin Information Centre
LCA	Logistics Capacity Assessment
LIT	Living in Tehran
LP	laissez-passer
MEK	Mujahedin-e Khalq
NCRI	National Council of Resistance of Iran
NYT	New York Times
RSF	Reporters without Borders
SCI	Statistical Centre of Iran
SEM	State Secretariat for Migration
UNDESA	United Nations Department of Economic and Social Affairs
UNHCR	Office of the United Nations High Commissioner for Refugees
UNODC	United Nations Office on Drugs and Crime

USDOS	United States Department Of State
VAE	Verenigde Arabische Emiraten
VK	Verenigd Koninkrijk
VPRO	Vrijzinnig Protestantse Radio Omroep
VS	Verenigde Staten
WFP	World Food Programme

Inleiding

Dit rapport behandelt de houding van de Iraanse autoriteiten ten opzichte van Iraniërs in het buitenland en Iraniërs die terugkeren naar Iran. Het bestrijkt de periode 1 maart 2020 tot en met 31 maart 2023.

Terugkeer naar het land van herkomst wordt overwogen wanneer de vreemdeling niet langer voldoet aan de voorwaarden voor verblijf in België. Deze terugkeer kan vrijwillig of gedwongen zijn. Vrijwillige terugkeer betekent dat de beslissing om terug te keren bij de vreemdeling ligt, die ofwel zijn eigen reis kan organiseren ofwel gebruik kan maken van een terugkeerprogramma dat wordt gecoördineerd door het Federaal Agentschap voor de Opvang van Asielzoekers (Fedasil) en wordt georganiseerd door de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) of door de Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ).¹ De terugkeer is gedwongen wanneer de persoon tegen zijn wil door het opvangland wordt teruggestuurd naar zijn herkomstland. Deze terugkeer wordt georganiseerd door de DVZ.²

Dit rapport bestaat uit vijf delen. Het eerste deel schetst de huidige migratiecontext. Het tweede deel gaat in op de Iraanse wetgeving rond migratie. Het derde deel bespreekt hoe en in welke mate de Iraanse autoriteiten haar burgers in het buitenland monitoren en welke activiteiten ze ondernemen ten opzichte van Iraniërs in het buitenland. Het vierde deel behandelt de organisatie van de terugkeer (vrijwillig en gedwongen) door de Belgische autoriteiten. In het vijfde en laatste deel onderzoekt Cedoca de houding van de Iraanse autoriteiten ten opzichte van terugkeerders. In dit deel gaat Cedoca in op de aanwezige autoriteiten op de luchthaven, de aankomstprocedure, de gemelde problemen, de inschattingen van experts en de impact van de Mahsa Aministraatprotesten die half september 2022 in Iran uitbreken op de houding van de Iraanse autoriteiten.

Strategieën voor de maatschappelijke en professionele re-integratie van terugkeerders zijn niet het onderwerp van dit rapport. Cedoca maakt ook geen melding van eventuele overnameovereenkomsten of memoranda van overeenstemming (Memorandum of Understanding, MoU) die tussen België en Iran zijn gesloten (op nationaal, Benelux- of Europees niveau).³ De inhoud ervan is immers vaak vertrouwelijk.

Dit niet-exhaustieve document werd opgesteld op basis van beschikbare openbare informatie, in het bijzonder informatie die werd megedeeld door actoren die betrokken zijn bij de organisatie van de terugkeer, zoals de DVZ en IOM. Cedoca raadpleegde rapporten van overheidsinstanties uit Europa, de Verenigde Staten (VS), Canada en Australië zoals het Norwegian Country of Origin Information Centre (Landinfo), het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken, het Australische Department of Foreign Affairs and Trade (DFAT), het UK Home Office, de Danish Immigration Service (DIS), het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken (United States Department of State, USDOS) en de Immigration and Refugee Board of Canada (IRB). Cedoca raadpleegde daarnaast rapporten en data van intergouvernementele organisaties zoals het United Nations Department of Economic and Social Affairs (UNDESA), het Office of the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), het United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC), het European Agency for Asylum (EUAA) en Eurostat. Verder raadpleegde Cedoca rapporten en artikels van (internationale)

¹ Fedasil, 2022, [url](#)

² Richtlijn 2008/115/EG van het Europees Parlement en de Raad van 16 december 2008 over gemeenschappelijke normen en procedures in de lidstaten voor de terugkeer van onderdanen van derde landen die illegaal op hun grondgebied verblijven werd omgezet in het Belgisch recht door drie teksten: de Wet van 19 januari 2012 tot wijziging van de Wet van 15 december 1980, de Wet van 19 januari 2012 tot wijziging van de wetgeving met betrekking tot de opvang van asielzoekers en het Koninklijk Besluit tot wijziging van het Koninklijk Besluit van 8 oktober 1981 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen en het Koninklijk Besluit van 20 juli 2001 betreffende de werking en het personeel van de algemene inspectie van de federale politie en van de lokale politie in het kader van de controle van de gedwongen terugkeer.

³ Overeenkomsten gesloten op Europees niveau: European Commission, s.d., [url](#)

mensenrechtenorganisaties zoals Freedom House (FH), Human Rights Watch (HRW), het Centre for Human Rights in Iran (CHRI) en Human Rights Activists News Agency (HRANA). Ook raadpleegde Cedoca rapporten en artikels van de Amerikaanse denktank The Washington Institute for Near East Policy en de door het United States Institute for Peace (USIP) en het Woodrow Wilson Center opgerichte website The Iran Primer. Voor anekdotische illustraties verzamelde Cedoca feitenmateriaal in betrouwbare Iraanse en internationale mediakanalen. Cedoca consulteerde tevens vier Irandeskundigen: twee in Iran gespecialiseerde cybersecurityexperten⁴ die anoniem wensen te blijven om veiligheidsredenen; een Iraanse mensenrechtenexperte en onderzoekster werkzaam bij een internationale ngo die anoniem wenst te blijven om veiligheidsredenen; en Shiva Mahbobi, woordvoester van de Campaign to Free Political Prisoners in Iran (CFPPI).

Cedoca vestigt de aandacht op het feit dat sommige geraadpleegde bronnen niet altijd het soort terugkeer (vrijwillig of gedwongen) specificeren en dat de gevonden informatie beperkt is door de lage aantallen afgewezen verzoekers om internationale bescherming die terugkeren naar Iran en de afwezigheid van onafhankelijke instanties die hun situatie in Iran opvolgen.

Cedoca sloot het onderzoek voor deze update op 31 maart 2023 af.

1. Migratiecontext

Iraniërs hebben een lange geschiedenis van migratie naar het Westen, vooral sinds de Islamitische Revolutie van 1979.⁵ In een artikel voor Foreign Policy stelt de Iraanse schrijver en journalist Kouros Ziabari dat Iraniërs omwille van de sombere economische vooruitzichten en de afkalving van burgerlijke vrijheden in hun thuisland emigreren op zoek naar investerings-, tewerkstellings- en opleidingsopportunities en sociale vrijheden in het buitenland.⁶

Schattingen van het huidige aantal Iraanse emigranten wereldwijd lopen uiteen van ruim 1,3 miljoen volgens het UNDESA⁷, 1,87 miljoen volgens het Iran Migration Observatory van de Sharif University of Technology in Teheran⁸, 3,1 miljoen volgens onderzoekers van Stanford University en UC Davis⁹, ruim 4 miljoen volgens de High Council of Iranian Affairs Abroad¹⁰, tot bijna 7 miljoen (waarvan 1,8 miljoen met enkel de Iraanse nationaliteit en 5 miljoen met een dubbele nationaliteit) volgens een in juni 2022 verschenen artikel van het Emirates Policy Center, dat zichzelf omschrijft als een in de Verenigde Arabische Emiraten (VAE) gebaseerde onafhankelijke denktank¹¹, op basis van de recentste officiële Iraanse statistieken.¹²

Volgens de dataset *International Migrant Stock 2020*, die vijfjaarlijks wordt opgesteld door het UNDESA wonen er naar schatting ruim 1,3 miljoen Iraniërs in het buitenland, waarvan ruim 1 miljoen in Europa en Noord-Amerika. De grootste Iraanse diaspora bevinden zich volgens deze dataset in de Verenigde Staten (VS) (387.246), Canada (166.294), Duitsland (152.590), Turkije (84.270), het Verenigd Koninkrijk (VK) (83.531), Zweden (79.363), Australië (74.322), Israël (50.808) en Nederland (34.809). Met bijna 12.000 Iraanse immigranten op haar grondgebied komt België op een zeventiende plaats wereldwijd.¹³ Bij het schatten van de internationale migrantenpopulatie stelt

⁴ Cedoca verwijst naar hen als cybersecurityexpert A en cybersecurityexpert B.

⁵ Seefar, 04/2019, p. 42, [url](#)

⁶ Ziabari K., 24/02/2022, [url](#)

⁷ UNDESA, 2020, [url](#)

⁸ Sharif Policy Research Institute - Iran Migration Observatory (ed. Salavati B.), 2021, pp. 26-27, [url](#)

⁹ Azadi P., Mirramezani M., Mesgaran M. B., 04/2020, pp. 3, 8-9, [url](#)

¹⁰ Sharif Policy Research Institute - Iran Migration Observatory (ed. Salavati B.), 2021, pp. 26-27, [url](#)

¹¹ EPC, s.d., [url](#)

¹² EPC, 23/06/2022, [url](#)

¹³ UNDESA, 2020, [url](#)

UNDESA internationale migranten gelijk aan de in het buitenland geboren bevolking wanneer deze informatie beschikbaar is. Dit is in de meeste landen het geval. In de meeste landen zonder gegevens over de geboorteplaats, gebruikt UNDESA het land van staatsburgerschap om internationale migranten te identificeren, waardoor het in deze gevallen internationale migranten gelijkstelt met buitenlandse burgers.¹⁴

In de in april 2020 verschenen *Working Paper Migration and Brain Drain from Iran* schatten onderzoekers van Stanford University en UC Davis het totale aantal Iraanse emigranten op 3,1 miljoen. Zij duiden de Verenigde Staten (32%), Canada (14%), Duitsland (11%), het VK (6%), Zweden (5%) en Turkije (5%) aan als de populairste bestemmingslanden voor Iraanse emigranten.¹⁵ Volgens hun schattingen zijn 130.000 in Iran geboren studenten ingeschreven aan buitenlandse universiteiten en keert minder dan 10% van hen terug naar Iran na het beëindigen van hun studies.¹⁶ Ruwweg drie op vijf Iraanse emigranten heeft het land verlaten na het bekomen van een permanente verblijfsvergunning of werkvergunning in het buitenland, één op vijf na toelating tot een universiteit en één op vijf Iraanse emigranten verblijft in het buitenland na het verkrijgen van internationale bescherming.¹⁷

Het aanmoedigen van de terugkeer van in het buitenland wonende Iraniërs staat hoog op de agenda van de regering van president Ebrahim Raisi, dat schrijft Tehran Times¹⁸, een Engelstalige door de staat beheerde krant.¹⁹ Regeringsmedewerkers benadrukken met regelmaat de noodzaak om de weg vrij te maken voor de terugkeer van emigranten.²⁰ In november 2021 schrijft de Iraanse minister van Buitenlandse Zaken Hossein Amir Abdollahian op Instagram dat Iraanse emigranten zonder zorgen Iran kunnen bezoeken en terugkeren naar hun land van verblijf. Het Iraanse ministerie van Buitenlandse Zaken lanceert in december 2021 een online platform waar Iraniërs die in het buitenland verblijven en die overwegen om naar Iran terug te keren, hun gegevens kunnen uploaden om te verifiëren of ze veilig en ongehinderd in en uit kunnen reizen dan wel dat er nog zaken tegen hen openstaan.²¹ De Iraanse minister van Buitenlandse Zaken stelt dat het ministerie van Buitenlandse Zaken de verantwoordelijkheid neemt om de rechten en vrijheden van de in het buitenland wonende Iraniërs te beschermen wanneer ze naar Iran reizen.²² De Iraanse diaspora staat echter wantrouwig ten opzichte van dit systeem en ridiculiseert deze poging van de regering om Iraniërs ervan te overtuigen dat ze veilig kunnen terugkeren. Een reden hiervoor is dat niet alle Iraanse inlichtingendiensten gecoördineerd samenwerken en er dus altijd de mogelijkheid bestaat dat een emigrant die terugkeert alsnog wordt opgepakt.²³ Tehran Times meldt in mei 2022 dat een viceminister aankondigt dat de regering werk maakt van een wet ter bescherming van Iraniërs die in het buitenland wonen.²⁴ Cedoca heeft hierover geen recentere informatie teruggevonden. Volgens het in de VS gevestigde CHRI, dat zichzelf omschrijft als een onafhankelijke en onpartijdige organisatie zonder winst oogmerk die mensenrechten in Iran wil beschermen en promoten²⁵, begint elke nieuwe Iraanse president zijn ambtstermijn met een brede uitnodiging aan de Iraanse diaspora om terug te keren naar hun vaderland.²⁶

¹⁴ UNDESA, 12/2020, [url](#)

¹⁵ Azadi P., Mirramezani M., Mesgaran M. B., 04/2020, pp. 3, 8-9, [url](#)

¹⁶ Azadi P., Mirramezani M., Mesgaran M. B., 04/2020, p. 3, [url](#)

¹⁷ Azadi P., Mirramezani M., Mesgaran M. B., 04/2020, p. 9, [url](#)

¹⁸ Tehran Times, 28/05/2022, [url](#)

¹⁹ BBC, 21/12/2022, [url](#)

²⁰ Tehran Times, 28/05/2022, [url](#)

²¹ Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 31/05/2022, p. 105, [url](#)

²² Ziabari K., 24/02/2022, [url](#)

²³ Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 31/05/2022, p. 105, [url](#); The Washington Post (Rezaian J.), 12/01/2022, [url](#); CHRI, 22/01/2022, [url](#)

²⁴ Tehran Times, 28/05/2022, [url](#)

²⁵ CHRI, s.d., [url](#)

²⁶ CHRI, 22/01/2022, [url](#)

Miljoenen Iraniërs reizen jaarlijks Iran in en uit, zo ook de grote Iraanse diaspora in Noord-Amerika, Europa, de VAE en Australië.²⁷ Bijvoorbeeld met Perzisch nieuwjaar gaan vele Iraniërs die in het buitenland wonen op bezoek bij familie en vrienden.²⁸ Volgens het Turks ministerie van Binnenlandse zaken steken in 2022 2,4 miljoen Iraniërs de Turks-Iraanse grens over in beide richtingen.²⁹ Het *Iran Statistical Yearbook 1394* (21 maart 2015-19 maart 2016), dat jaarlijks uitgegeven wordt door het Statistical Centre of Iran (SCI), vermeldt dat 155.272 Iraniërs met verblijfplaats in het buitenland het land dat jaar bezoeken.³⁰ Het *Iran Statistical Yearbook 1399* (20 maart 2020-20 maart 2021), het laatst beschikbare jaarboek, vermeldt geen cijfers over Iraniërs met verblijfplaats in het buitenland die het land bezoeken.³¹ Het meldt wel dat dat jaar 573.000 passagiers met een internationale vlucht het land inreizen, zonder te specificeren welke nationaliteit deze passagiers hebben. In 1398 (21 maart 2019-19 maart 2020), het jaar voor de uitbraak van de coronapandemie, gaat het om 4,2 miljoen passagiers op internationale vluchten.³²

Volgens de onderzoekers van Stanford University en UC Davis hebben sinds de Islamitische Revolutie in 1979 bijna één miljoen Iraniërs internationale bescherming verzocht in het buitenland. Duitsland, de VS, Turkije en het VK ontvangen de hoogste aantallen Iraanse verzoeken om internationale bescherming.³³ Ongeveer een derde van de ongeveer één miljoen Iraanse verzoeken om internationale bescherming zijn ingewilligd, aldus de onderzoekers.³⁴ Volgens het *Migration Data Portal* van het Global Migration Data Analysis Centre van de IOM genieten in 2021 143.000 Iraniërs internationale bescherming in het buitenland.³⁵

De *Refugee Data Finder* van UNHCR telt in 2021 bijna 28.000 Iraanse verzoeken om internationale bescherming. Dat is een toename met 8.500 verzoeken³⁶ ten opzichte van 2020, het jaar waarin de coronapandemie uitbreekt, maar een afname ten opzichte van de periode 2015-2019.³⁷

²⁷ DFAT, 14/04/2020, p. 69, [url](#)

²⁸ LIT, 21/03/2022, [url](#)

²⁹ Ministry of Interior – Presidency of Migration Management – Turkije, 2022, [url](#)

³⁰ SCI, 12/2017, pp. 782, 786, [url](#)

³¹ SCI, s.d., pp. 749-753, [url](#)

³² SCI, s.d., p. 479, [url](#)

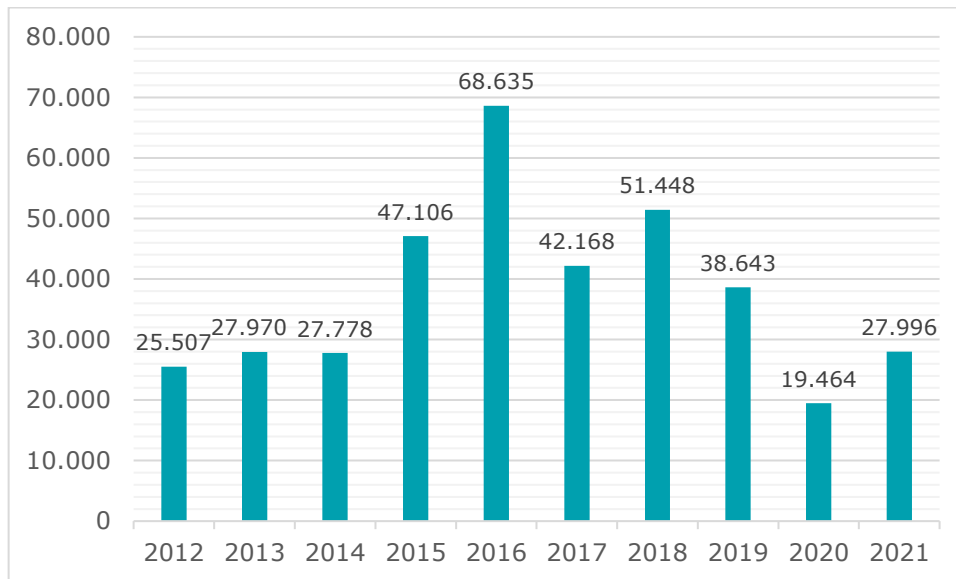
³³ Azadi P., Mirramezani M., Mesgaran M. B., 04/2020, pp. 11-12, [url](#)

³⁴ Azadi P., Mirramezani M., Mesgaran M. B., 04/2020, pp. 12-13, [url](#)

³⁵ IOM, 25/06/2022, [url](#)

³⁶ Bevat zowel nieuwe als volgende verzoeken. Verzoeken kunnen per dossier of per persoon geteld zijn.

³⁷ UNHCR, 2021, [url](#)

Grafiek: Wereldwijd aantal verzoeken³⁸ om internationale bescherming door Iraanse burgers (2012-2021), grafiek opgesteld door Cedoca op basis van gegevens van UNHCR.³⁹

Eurostat telt in 2021 ruim 8.000 Iraanse verzoeken om internationale bescherming in de Europese Unie (EU), Noorwegen en Zwitserland.⁴⁰ Van januari tot en met november 2022 telt Eurostat 12.000 Iraanse verzoeken om internationale bescherming.⁴¹ België registreert in 2020, 2021 en 2022 respectievelijk 255, 345 en 895 Iraanse verzoeken om internationale bescherming. Het gaat om zowel eerste als volgende verzoeken.⁴²

2. Wetgevingskader inzake migratie

Volgens de Iraanse Grondwet mag elke onderdaan wonen waar hij wil.⁴³ Iraniërs die Iran verlaten, moeten een paspoort en, indien vereist, een uitreisvergunning voorleggen. Zij hoeven geen andere documenten te tonen, aldus het Australische DFAT.⁴⁴ Alle Iraanse burgers moeten elke keer ze Iran uitreizen een uitreisbelasting betalen.⁴⁵

Het indienen van een verzoek om internationale bescherming in het buitenland is op zichzelf niet strafbaar in Iran. Dat stelt het Nederlands ministerie van Buitenlandse Zaken op basis van correspondentie en/of gesprekken met twee vertrouwelijke bronnen in december 2021.⁴⁶

Artikel 7 van het Islamitisch Strafwetboek van 2013 stelt dat Iraniërs in het buitenland onderworpen blijven aan het Iraanse recht en dat zij in Iran vervolgd kunnen worden voor in het buitenland gepleegde strafbare feiten.⁴⁷

³⁸ Bevat zowel nieuwe als volgende verzoeken. Verzoeken kunnen per dossier of per persoon geteld zijn.

³⁹ UNHCR, 2021, [url](#)

⁴⁰ EUAA, 22/04/2022, [url](#)

⁴¹ EUAA, 11/2022, [url](#)

⁴² Eurostat, 14/02/2023, [url](#)

⁴³ Comparative Constitutions Project, 1989, p. 15, [url](#)

⁴⁴ DFAT, 14/04/2020, p. 69, [url](#)

⁴⁵ DFAT, 14/04/2020, p. 69, [url](#); IKAC, s.d., [url](#)

⁴⁶ Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 31/05/2022, pp. 5, 85, [url](#)

⁴⁷ Landinfo, 21/01/2021, p. 10, [url](#)

2.1 Uitreisvergunningen

Het *Iran 2021 Human Rights Report* van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken (USDOS) van 12 april 2022 stelt dat alle burgers een uitreisvergunning nodig hebben om naar het buitenland te reizen.⁴⁸

Volgens DFAT en een e-mail van december 2020 van een anonieme juridische bron weergegeven in het rapport van het Noorse Landinfo van 21 januari 2021 is een uitreisvergunning voor buitenlandse reizen vereist voor bepaalde groepen Iraniërs: werknemers in gevoelige domeinen (bijvoorbeeld werknemers van de Iraanse Organisatie voor Atoomenergie), Iraanse studenten in het buitenland (zowel met overheidsbeurzen als privéfinanciering) en alle mannen van achttien tot dertig jaar die hun militaire dienst nog moeten vervullen (voornamelijk degenen die hun militaire dienst hebben uitgesteld om hogere studies te volgen).⁴⁹ Het rapport van Landinfo vermeldt op basis van de e-mail van de anonieme juridische bron ook officieren in het leger en werknemers van de Revolutionaire Garde (*sepah-e pasdaran*) en de inlichtingendiensten als voorbeelden in de categorie werknemers in gevoelige domeinen.⁵⁰ In zijn *Iran 2021 Human Rights Report* van 12 april 2022 stelt USDOS dat de Iraanse overheid sommige religieuze leiders, leden van religieuze minderheden en wetenschappers in gevoelige domeinen reisbeperkingen oplegt.⁵¹

Om een uitreisvergunning te verkrijgen, moet men een bewijs van zijn of haar status voorleggen (bijvoorbeeld een inschrijvingsbewijs van de universiteit) en een borg betalen, die men na terugkeer kan opvragen. Iraanse staatsburgers die in Iran wonen en een uitreisvergunning nodig hebben, moeten deze bij elke uitreis verkrijgen. Vergunningen voor meerdere uitreizen zijn voor hen niet beschikbaar. Het aanvragen en uitgeven van een uitreisvergunning gebeurt elektronisch.⁵² Iraanse burgers die in het buitenland wonen en die geen dienstplicht hebben, kunnen een vergunning voor meerdere uitreizen aanvragen via het ministerie van Buitenlandse Zaken.⁵³ Voor deze aanvraag hebben ze naast hun paspoort een bewijs van de voltooiing van of vrijstelling van hun legerdienst en een fotokopie van hun verblijfsvergunning nodig.⁵⁴

Burgers die een opleiding genoten hebben op kosten van de overheid of een studiebeurs ontvangen hebben, moeten de studiebeurs terugbetalen of krijgen een tijdelijke vergunning om het land te verlaten.⁵⁵

Volgens Landinfo verleent de overheid de uitreisvergunning door middel van de afgifte van het paspoort. Als de autoriteiten van mening zijn dat er geen omstandigheden zijn die de afgifte van het paspoort verhinderen, krijgen aanvragers een paspoort en de toestemming om naar het buitenland te reizen zolang het paspoort geldig is.⁵⁶ Volgens e-mailcorrespondentie van Landinfo in december 2020 met een anonieme juridische bron krijgen mensen die voor elke uitreis een vergunning nodig hebben een paspoort voor éénmalig gebruik.⁵⁷

⁴⁸ USDOS, 12/04/2022, p. 44, [url](#)

⁴⁹ Landinfo, 21/01/2021, p. 8, [url](#); DFAT, 14/04/2020, p. 69, [url](#)

⁵⁰ Landinfo, 21/01/2021, p. 8, [url](#)

⁵¹ USDOS, 12/04/2022, p. 44, [url](#)

⁵² DFAT, 14/04/2020, p. 69, [url](#)

⁵³ DFAT, 14/04/2020, p. 69, [url](#); Ministry of Foreign Affairs – Islamic Republic of Iran, s.d., [url](#)

⁵⁴ DFAT, 14/04/2020, p. 69, [url](#)

⁵⁵ USDOS, 12/04/2022, p. 44, [url](#)

⁵⁶ Landinfo, 21/01/2021, pp. 7-8, [url](#)

⁵⁷ Landinfo, 21/01/2021, p. 8, [url](#)

2.2 Reisbeperkingen voor specifieke groepen

In sommige gevallen hebben burgers een specifieke toelating nodig om een paspoort te verkrijgen. Kinderen onder de leeftijd van achttien hebben de toelating van hun vader/voogd nodig om een paspoort te verkrijgen.⁵⁸

Mannen die hun legerdienst niet vervuld hebben, moeten hun legerdienstvrijstelling of schriftelijke toelating van het Openbare Departement Legerdienst voorleggen om een paspoort te verkrijgen.⁵⁹

Gehuwde vrouwen hebben de schriftelijke toelating van hun echtgenoot nodig om een paspoort te verkrijgen⁶⁰ en om naar het buitenland te reizen.⁶¹ De echtgenoot kan zijn toelating op elk moment intrekken.⁶² In een artikel van IranWire van november 2019 geeft een Iraanse advocate aan dat vrouwen het recht om te reizen zonder instemming van hun echtgenoot kunnen opnemen in hun huwelijkscontract. Een vrouw met dergelijke bepalingen in haar huwelijkscontract getuigt in het artikel dat ze alsnog de toestemming van haar echtgenoot nodig heeft om haar paspoort te vernieuwen omdat dit niet expliciet in haar huwelijkscontract vermeld staat.⁶³ In tegenstelling tot wat sommige bronnen stellen, hebben ongehuwde vrouwen ouder dan achttien geen toestemming van hun vader of voogd nodig om een paspoort te verkrijgen of om naar het buitenland te reizen. Dit misverstand lijkt haar oorsprong te vinden in een wetsvoorstel dat in 2012 in het parlement is besproken, maar niet is aangenomen.⁶⁴

2.3 Reisverboden

In zijn *Iran 2021 Human Rights Report* van 12 april 2022 schrijft USDOS dat de overheid de paspoorten van talrijke journalisten, academici, oppositiepolitici, mensenrechten- en vrouwenrechtenactivisten en kunstenaars in beslag heeft genomen en heeft verboden naar het buitenland te reizen.⁶⁵ Ook volgens het DFAT-rapport van april 2020 kunnen burgerrechten- en politieke activisten een reisverbod krijgen.⁶⁶

Het gezamenlijk rapport van het CGVS, Landinfo en het State Secretariat for Migration (SEM) van december 2021 stelt het volgende over reisverboden op basis van de antwoorden van Leila Alikarami, advocaat en expert in Iraans recht, op een vragenlijst van maart 2021 en een rapport van het Ceasefire Centre for Civilian Rights & Minority Rights Group International van juni 2020:

"A travel ban (qarār-e mamnū'iyat-e khorūj az keshvar or simply qarār-e man'-e khorūj) prohibits a person from leaving the country. Within criminal proceedings, only judicial authorities (Prosecutor's Offices and courts) can issue travel bans. Law enforcement agencies, in contrast, do not have this power. However, governmental authorities such as tax authorities or land registry offices, and even banks can request judicial authorities to issue a travel ban. The Judicial authorities can issue a travel ban at different stages of a criminal procedure. According to articles 188 & 247 CCP [Code of Criminal Procedure], the Prosecutor's Office can issue a travel ban for a defendant either if it does not have access to her/him, or in addition to a bail arrangement.

⁵⁸ Landinfo, 05/01/2022, p. 28, [url](#); DFAT, 14/04/2020, p. 69, [url](#)

⁵⁹ DFAT, 14/04/2020, p. 69, [url](#)

⁶⁰ DFAT, 14/04/2020, p. 69, [url](#); HRW, 12/01/2023, [url](#)

⁶¹ USDOS, 12/04/2022, p. 44, [url](#); HRW, 12/01/2023, [url](#)

⁶² HRW, 12/01/2023, [url](#)

⁶³ IranWire (Gholamhosseinpour M.), 02/11/2019, [url](#)

⁶⁴ Landinfo, 05/01/2021, p. 29, [url](#); Al-Monitor (Samini M.), 21/02/2014, [url](#)

⁶⁵ USDOS, 12/04/2022, p. 44, [url](#)

⁶⁶ DFAT, 14/04/2020, p. 69, [url](#)

According to article 292 CCP, judicial authorities have to inform the attorney-general of the issuance of a travel ban so that he can inform the relevant authorities, particularly the passport police and border control forces. Banks have to ask the attorney-general through a request to the Central Bank of Iran. Governmental agencies such as tax authorities and the land registry offices can directly ask the passport police (polis-e gozarnāme) to ban a person from travelling abroad. The passport police is effectively responsible for implementing travel bans.

Despite not having the legal power to order a travel ban, security forces in practice might simply confiscate the passport of a person and thus prevent her/him from travelling abroad. The intelligence services are said to maintain their own lists of people prevented from leaving the country, independent from the judiciary-approved lists.

Within a criminal context, judicial and governmental authorities can issue travel bans against the following persons:

- A defendant during the investigation or trial procedure
- A convicted person who has not presented himself for the implementation of the sentence or has not served his sentence entirely
- Tax debtors & other debtors including to banks

Security forces can, in practice, prevent anyone from leaving the country even without an official court decision.

According to articles 188 & 248 CCP, a travel ban is by default valid for six months. Judicial authorities can extend it every six months if they deem it necessary; if they do not extend it, the travel ban expires automatically. A travel ban also ends if the Prosecutor's Office suspends the prosecution of an accused or cancels the travel ban; if a court finds an accused innocent; or if an appellate court cancels the travel ban issued by a lower judicial authority. The competent judicial authorities are bound to immediately inform the relevant authorities about the cancellation. Passport Police and other relevant authorities henceforth do not have the authority to stop such persons from exiting the country.

An accused person against whom the Prosecutor's Office has issued a travel ban can appeal it within 10 days from the date of issuance, at the competent court. Persons in debt – as well as women and children – who have a travel ban against them can request a permission from the attorney-general to travel abroad. He can grant them such an exception against the provision of necessary guarantees.

Judicial and governmental authorities do not always automatically inform people about a travel ban, but individuals can check their travel status with an office of the Passport Police. Security forces might nevertheless prohibit someone from leaving the country, even if the check with the Passport Police revealed no official travel ban.⁶⁷

In zijn rapport van april 2020 meldt DFAT dat onder andere veiligheidsoverwegingen, schulden, achterstallige belastingen en uitstaande straffen die wachten op tenuitvoerlegging redenen zijn om iemand een reisverbod op te leggen. Volgens DFAT zijn burgers met lopende aanklachten of openstaande gerechtelijke zaken en degenen die op borgtocht of voorwaardelijk zijn vrijgelaten, onderworpen aan een reisverbod.⁶⁸ Volgens Landinfo kunnen ook burgers die geen lopende strafzaak hebben een reisverbod opgelegd krijgen.⁶⁹

⁶⁷ Landinfo, CGVS, SEM, 12/2021, pp. 70-72, [url](#)

⁶⁸ DFAT, 14/04/2020, p. 69, [url](#)

⁶⁹ Landinfo, 21/01/2021, pp. 8-9, [url](#)

Volgens DFAT hebben het ministerie van Inlichtingen en Veiligheid en de Revolutionaire Garde de bevoegdheid om reisverboden op te leggen zonder tussenkomst van de rechterlijke macht.⁷⁰ Volgens een door Landinfo geciteerde juridische bron in Iran, hebben de Revolutionaire Garde en het veiligheidsapparaat hun eigen magistraten bij de autoriteit die reisverboden uitvaardigt. In deze zin wordt een reisverbod van zo'n magistraat beschouwd als een gerechtelijke beslissing.⁷¹

Iraniërs die een reisverbod hebben, zijn zich vaak niet bewust van hun status totdat ze bij de paspoortcontrole op de luchthaven worden teruggestuurd. De aanwezigheid van veiligheidsinstanties op alle Iraanse luchthavens, in het bijzonder die met grenscontroleposten, stelt de autoriteiten in staat te bepalen of een Iraanse burger het land per vliegtuig kan verlaten.⁷²

2.4 Illegaal vertrek

DFAT en Landinfo stellen dat Iraanse identiteitsdocumenten zoals het paspoort, de nationale identiteitskaart en de *shenasnameh* (geboorte-/identiteitsboekje) geavanceerde beveiligingskenmerken hebben.⁷³ Valse exemplaren zijn makkelijk op te sporen.⁷⁴ Lokale bronnen vertellen DFAT dat documentenfraude extreem moeilijk is bij paspoorten, nationale identiteitskaarten, *shenasnamehs* en rijbewijzen. Het op frauduleuze wijze verkrijgen van deze documenten gaat de technische en financiële middelen van de meeste Iraniërs te boven.⁷⁵ De oude versies van de *shenasnameh* en de nationale identiteitskaart zijn wel nog in gebruik en zijn veel makkelijker te manipuleren.⁷⁶

Een professor emeritus geeft in februari 2020 volgende informatie aan de IRB over omkoping aan grensovergangen:

"Bribery at the point of entry or exit is difficult. However, Iran is also a major narcotics transshipment country and has a large addict population of its own. Drug trafficking organizations have illicit relations with the Revolutionary Guard that controls much of the economy, so bribery exists but it is happening further up the pipeline than the official entry and exit points in the country (of which there are nearly a hundred)."⁷⁷

DFAT oordeelt in haar rapport van april 2020 dat het verlaten van Iran op irreguliere wijze meer kans op slagen heeft over land (vooral in ruige berggebieden) dan via de lucht of over zee.⁷⁸ DFAT schat de kans dat een persoon Imam Khomeini International Airport (IKA) verlaat met een frauduleus paspoort extreem laag in. Volgens DFAT is het gemakkelijker om Iran te verlaten met een frauduleus paspoort bij grensovergangen over land, waar de grensautoriteiten met een groter aantal mensen te maken hebben en hun capaciteit op de proef gesteld kan worden.⁷⁹

Illegale uitreis uit Iran is strafbaar op grond van artikel 34 van de Paspoortwet. Dat artikel stelt dat iedere Iraniër die Iran verlaat zonder geldig paspoort of een ander grensoverschrijdingsdocument één tot twee jaar gevangenisstraf of een geldboete kan krijgen, zo schrijft het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken in het *Algemeen ambtsbericht Iran* van mei 2022.⁸⁰ Ook Qavanin, het wet- en

⁷⁰ DFAT, 14/04/2020, p. 69, [url](#)

⁷¹ Landinfo, 21/01/2021, pp. 8-9, [url](#)

⁷² DFAT, 14/04/2020, p. 69, [url](#)

⁷³ Landinfo, 05/01/2021, p. 43, [url](#); DFAT, 14/04/2020, p. 72, [url](#)

⁷⁴ Landinfo, 05/01/2021, p. 43, [url](#)

⁷⁵ DFAT, 14/04/2020, p. 72, [url](#)

⁷⁶ Landinfo, 05/01/2021, p. 43, [url](#)

⁷⁷ IRB, 10/03/2020, [url](#)

⁷⁸ DFAT, 14/04/2020, p. 69, [url](#)

⁷⁹ DFAT, 14/04/2020, p. 73, [url](#)

⁸⁰ Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 31/05/2022, p. 18, [url](#)

regelgevingsportaal van de Iraanse overheid⁸¹ en de nieuwswebsite Ekhtebar, die zichzelf omschrijft als een onafhankelijk niet aan de overheid verbonden medium gespecialiseerd in Iraans recht⁸², stellen dat Iraniërs die het land zonder geldig paspoort of reisdocument verlaten een gevangenisstraf van één tot twee jaar of een boete van 24 tot 100 miljoen Iraanse rial (IRR) kunnen krijgen [24.000.000 IRR = 516 EUR, 100.000.000 IRR = 2.149 EUR op 24 april 2023].⁸³ Volgens dat portaal is artikel 34 van de Paspoortwet in november 2020 geamendeerd.⁸⁴ Landinfo daarentegen citeert een Iraanse juridische bron die in december 2020 zegt dat de Paspoortwet niet veranderd is sinds 1988.⁸⁵ Volgens Landinfo en correspondentie van Leila Alikarami in februari 2022 met de IRB stelt artikel 34 van de Paspoortwet dat een illegale uitreis met twee tot zes maanden gevangenisstraf bestraft wordt of met een geldboete of met beide.⁸⁶ Een in het *Algemeen ambtsbericht Iran* geciteerde anonieme bron stelt dat Iran in 2020 een wet invoert bedoeld om het aantal detenties bij *ta'zir*bestraffingen⁸⁷ te verminderen door meer gebruik te maken van artikel 37 van het Strafwetboek, dat betrekking heeft op strafvermindering. Deze wet heeft volgens de bron als gevolg dat rechters op grond van artikel 34 van de Paspoortwet alleen nog maar geldboetes kunnen opleggen.⁸⁸

2.5 Paspoortaanvragen in het buitenland

Het rapport van Landinfo van 5 januari 2021 lijst op basis van Iraanse overheidsbronnen de algemene vereisten op voor een paspoortaanvraag vanuit het buitenland. De betrokkene moet onder andere documentatie over zijn/haar verblijfsstatus in het land van verblijf, de datum en de reden voor het laatste vertrek uit Iran en de reden voor en duur van het verblijf in het buitenland verschaffen.⁸⁹ Personen die niet kunnen aantonen dat hun vertrek uit Iran legaal was, moeten een formulier voor het onderzoek en de verificatie van het laatste legale vertrek uit het land en een formulier voor de goedkeuring van hun uitreis invullen.⁹⁰

Personen met een verblijfsvergunning op basis van internationale bescherming moeten ook een schriftelijke verklaring indienen in een apart formulier waarin ze uitleggen hoe ze Iran verlaten hebben, hoe ze internationale bescherming verkregen hebben en wat hun huidige statuut is. In het algemene aanvraagformulier voor een paspoort is er ook een veld waar mensen die internationale bescherming aangevraagd hebben de volgende verklaring moeten aanvinken:

"The undersigned: ... while regretting having applied for asylum in my country of residence, requests to receive consular services from the Representation of the Islamic Republic of Iran."⁹¹

⁸¹ Qavanin, s.d., [url](#)

⁸² Ekhtebar, s.d., [url](#)

⁸³ مصوب - ایران در خارجه اتباع اقامت و ورود قانون و گذرنامه قانون مواد از بعضی اصلاح و کشور مرزهای از غیرمجاز اشخاص دهندگان عبور مجازات قانون 1367/07/14 [De Wet op het bestraffen van illegale personen die de landsgrenzen overschrijden en tot wijziging van enkele artikelen van de Paspoortwet en de Wet op de binnenkomst en het verblijf van buitenlandse onderdanen in Iran - goedgekeurd op 14-07-1367], s.d., [url](#); Ekhtebar, 04/2022, [url](#)

⁸⁴ Qavanin, s.d., مصوب - ایران در خارجه اتباع اقامت و ورود قانون و گذرنامه قانون مواد از بعضی اصلاح و کشور مرزهای از غیرمجاز اشخاص دهندگان عبور مجازات قانون 1367/07/14 [De Wet op het bestraffen van illegale personen die de landsgrenzen overschrijden en tot wijziging van enkele artikelen van de Paspoortwet en de Wet op de binnenkomst en het verblijf van buitenlandse onderdanen in Iran - goedgekeurd op 14-07-1367], [url](#)

⁸⁵ Landinfo, 21/01/2021, p. 9, [url](#)

⁸⁶ Landinfo, 21/01/2021, p. 9, [url](#); IRB, 07/03/2022, [url](#)

⁸⁷ Het Iraanse Strafrecht onderscheidt vier categorieën van bestraffingen: *hudud* (boek 2 Strafwetboek, op grond van de sharia vaststaande bestraffingen voor misdrijven), *qisas* (boek 3 Strafwetboek, vergelding), *diya* (boek 4 Strafwetboek, bloedgeld) en *ta'zir* (boek 5 Strafwetboek, bestraffingen voor misdrijven waarbij een rechter een discretionaire bevoegdheid heeft).

⁸⁸ Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 31/05/2022, p. 18, [url](#)

⁸⁹ Landinfo, 05/01/2021, pp. 30-31, [url](#)

⁹⁰ Landinfo, 05/01/2021, p. 31, [url](#)

⁹¹ Landinfo, 05/01/2021, p. 33, [url](#)

3. Houding van de Iraanse autoriteiten ten opzichte van Iraniërs in het buitenland

Volgens Marcus Michaelsen, een onafhankelijke onderzoeker gespecialiseerd in digitale transnationale repressie⁹², is Iran een van de belangrijkste actoren van transnationale repressie.⁹³ In haar rapport *Out of sight, not out of reach: the global scale and scope of transnational repression* van februari 2021 schrijft FH dat het Iraanse regime een ruime definitie hanteert van wie een bedreiging vormt voor het voortbestaan van de Islamitische Republiek en een brede en intense transnationale repressiecampagne voert.⁹⁴ Volgens het Washington Institute for Near East Policy beschouwt het Iraanse regime het merendeel van de Iraniërs die in het buitenland in de academische wereld, ngo's, Perzischtalige media en andere instellingen werken als een grote bedreiging voor de veiligheid.⁹⁵ Het resultaat van de Iraanse transnationale repressiecampagne is een intense intimidatie van de Iraanse diaspora, aldus FH.⁹⁶

3.1 Spectrum van activiteiten van de Iraanse autoriteiten ten opzichte van Iraniërs in het buitenland

Het regime hanteert het volledige spectrum aan transnationale repressietactieken, waaronder moorden, ontvoeringen met gedwongen repatriëring, opsluitingen, onwettige deportaties, misbruik van Interpol, digitale intimidatie, dwang via een proxy, waarbij een familielid, dierbare of zakenpartner van de geviseerde bedreigd, gevangengenomen of op een andere manier gevisieerd wordt, en beperkingen op de bewegingsvrijheid (annuleren van paspoorten, weigeren van consulaire diensten, het slachtoffer ervan weerhouden te reizen).⁹⁷

Sinds de revolutie in 1979 voert het regime dodelijke aanvallen op ballingen uit. In december 2015 wordt een Iraanse vluchteling in Nederland vermoord. De Iraanse autoriteiten beschuldigen hem ervan verantwoordelijk te zijn voor een aanslag in Iran in 1981 uitgevoerd door de Mujahedin-e Khalq (MEK),⁹⁸ een verboden militante oppositiegroepering in ballingschap die door Iran een terroristische organisatie genoemd wordt.⁹⁹ In november 2017 wordt een voormalig leider van de Arab Struggle Movement for Liberation of Ahwaz (ASMLA), een separatistische militante oppositiebeweging, vermoord in Nederland.¹⁰⁰ Volgens de Nederlandse Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) zijn er sterke aanwijzingen dat Iran achter beide moorden zit.¹⁰¹ Journalisten van The Washington Post schrijven dat Iran tussen 2015 en 2017 ten minste drie dissidenten in West-Europa zou hebben vermoord.¹⁰² De Belgische veiligheidsdiensten verijdelen in juli 2018 een aanslag op de National Council of Resistance of Iran (NCRI)¹⁰³, de politieke vleugel van de MEK,¹⁰⁴ in Frankrijk.¹⁰⁵ In

⁹² Michaelsen M., s.d., [url](#)

⁹³ L'Orient Le Jour (Vacher P.), 15/12/2022, [url](#)

⁹⁴ FH (Schenkkan N., Linzer I.), 02/2021, pp. 9, 35, [url](#)

⁹⁵ Washington Institute for Near East Policy (Khalaji M.), 02/11/2018, [url](#)

⁹⁶ FH (Schenkkan N., Linzer I.), 02/2021, pp. 9, 35, [url](#)

⁹⁷ FH (Schenkkan N., Linzer I.), 02/2021, pp. 9, 35, [url](#)

⁹⁸ FH (Schenkkan N., Linzer I.), 02/2021, pp. 35-36, [url](#)

⁹⁹ FH (Schenkkan N., Linzer I.), 02/2021, pp. 35-36, [url](#); The Washington Post (Harris S., Mekhennet S., Torbati Y.), 01/12/2022, [url](#)

¹⁰⁰ FH (Schenkkan N., Linzer I.), 02/2021, pp. 35-36, [url](#); Reuters (van den Berg S.), 12/12/2017, [url](#)

¹⁰¹ VPRO (Davidson D., Delhaas R.), 19/06/2021, [url](#)

¹⁰² The Washington Post (Harris S., Mekhennet S., Torbati Y.), 01/12/2022, [url](#)

¹⁰³ FH (Schenkkan N., Linzer I.), 02/2021, pp. 35-36, [url](#); CTC (Levitt M.), 02/2022, p. 1, [url](#)

¹⁰⁴ CTC (Levitt M.), 02/2022, p. 1, [url](#)

¹⁰⁵ FH (Schenkkan N., Linzer I.), 02/2021, pp. 35-36, [url](#); The Washington Post (Harris S., Mekhennet S., Torbati Y.), 01/12/2022, [url](#)

september 2018 zegt de Deense inlichtingendienst een moordpoging van het Iraanse regime op het hoofd van ASMLA in Denemarken verijdeld te hebben.¹⁰⁶ Albanië kondigt in oktober 2019 aan meerdere aanvallen op de MEK-basis in hun land verijdeld te hebben.¹⁰⁷ In november 2019 wordt een voormalige medewerker van de Iraanse inlichtingendienst, die in ballingschap was gegaan en informatie over het regime was beginnen verspreiden vanuit het buitenland, vermoord in Istanboel.¹⁰⁸ Turkije en de VS achten Iran verantwoordelijk voor de moord.¹⁰⁹

Het regime ontvoert daarnaast ballingen in het buitenland en repatrieert hen onder dwang naar Iran. In oktober 2019 reist Rohullah Zam, een Iraanse vluchteling in Frankrijk die een populaire website en Telegramkanaal met meer dan een miljoen volgers¹¹⁰ beheert, naar Irak in de overtuiging dat hij een interview met grootayatollah Ali Sistani heeft verkregen,¹¹¹ vanwaar de Revolutionaire Garde hem naar Iran brengt. Het regime veroordeelt Zam voor misdrijven tegen de staat en executeert hem. In november 2019 brengen de Iraanse inlichtingendiensten Rasoul Danialzadeh, een zakenman met banden met de familie van voormalig president Rouhani, van de VAE naar Iran, waar hij wordt beschuldigd van corruptie.¹¹² In augustus 2020 ontvoert de Revolutionaire Garde de in de VS wonende Duits-Iraanse¹¹³ activist Jamshid Sharmahd uit de VAE terwijl hij onderweg is naar India.¹¹⁴ In februari 2023 krijgt hij de doodstraf voor het plannen en leiden van terreuroperaties. Volgens het gerecht is Sharmahd de leider van Tondar, ook gekend als de Kingdom Assembly of Iran (KAI), een weinig bekende oppositiegroep die de monarchie in Iran wil herstellen. Volgens Amnesty International (AI) had Sharmahd een website gemaakt die verklaringen van de KAI, waaronder claims van explosies in Iran, publiceerde en las hij verklaringen voor in radio- en video-uitzendingen. Hij ontkent echter alle betrokkenheid bij de terroristische aanslagen en zegt enkel een woordvoerder geweest te zijn.¹¹⁵ In oktober 2020 eist de Revolutionaire Garde de ontvoering op van een Zweeds staatsburger van Iraanse origine, Habib Asyud, een andere leider van de ASMLA, terwijl hij op doorreis is door Turkije.¹¹⁶ Het Amerikaanse ministerie van Justitie maakt in 2021 bekend dat agenten van de Iraanse inlichtingendiensten de Iraans-Amerikaanse journaliste Masih Alinejad, die wereldwijde bekendheid geniet omwille van haar strijd tegen de Iraanse hoofddoekplicht en die sinds 2018 onder politiebescherming staat na een poging tot ontvoering, opnieuw proberen te ontvoeren in 2021. Het ministerie zegt dat zij gevisieerd wordt omdat ze de publieke opinie in Iran en wereldwijd mobiliseert om veranderingen aan te brengen aan de wetten en praktijken van het Iraanse regime.¹¹⁷

Matthew Levitt, directeur van het *Reinhard Program on Counterterrorism and Intelligence* van het Washington Institute for Near East Policy¹¹⁸, telt sinds juli 2018 wereldwijd in totaal 26 goed gedocumenteerde Iraanse moord-, surveillance- en ontvoeringscomploten, onder meer in Colombia, Cyprus, Denemarken, Dubai, Ethiopië, Frankrijk, Duitsland, Irak, Israël, Kenia, Nederland, Schotland, Zweden, Turkije, het VK en de VS. Sinds 2011 hebben zeventien operaties plaatsgevonden in

¹⁰⁶ FH (Schenkkan N., Linzer I.), 02/2021, pp. 35-36, [url](#); The Washington Post (Harris S., Mekhennet S., Torbati Y.), 01/12/2022, [url](#)

¹⁰⁷ FH (Schenkkan N., Linzer I.), 02/2021, pp. 35-36, [url](#); The Washington Post (Harris S., Mekhennet S., Torbati Y.), 01/12/2022, [url](#)

¹⁰⁸ FH (Schenkkan N., Linzer I.), 02/2021, pp. 35-36, [url](#); L'Orient Le Jour (Vacher P.), 15/12/2022, [url](#)

¹⁰⁹ L'Orient Le Jour (Vacher P.), 15/12/2022, [url](#)

¹¹⁰ The Washington Post (Harris S., Mekhennet S., Torbati Y.), 01/12/2022, [url](#)

¹¹¹ The Washington Post (Harris S., Mekhennet S., Torbati Y.), 01/12/2022, [url](#)

¹¹² FH (Schenkkan N., Linzer I.), 02/2021, p. 36, [url](#)

¹¹³ BBC (Gritten D.), 21/02/2023, [url](#)

¹¹⁴ FH (Schenkkan N., Linzer I.), 02/2021, p. 36, [url](#); The Washington Post (Harris S., Mekhennet S., Torbati Y.), 01/12/2022, [url](#)

¹¹⁵ BBC (Gritten D.), 21/02/2023, [url](#)

¹¹⁶ FH (Schenkkan N., Linzer I.), 02/2021, p. 36, [url](#)

¹¹⁷ The Washington Post (Harris S., Mekhennet S., Torbati Y.), 01/12/2022, [url](#); L'Orient Le Jour (Vacher P.), 15/12/2022, [url](#)

¹¹⁸ CTC (Levitt M.), 02/2022, p. 1, [url](#)

Europa.¹¹⁹ Volgens Levitt heeft Iran in de laatste paar jaren voorafgaand aan zijn publicatie in 2022 haar campagne om dissidenten te viseren geïntensifieerd, wellicht als reactie op de vermeende instabiliteit van het regime of bedreigingen in eigen land en het succes van sommige dissidente groepen bij het uitvoeren van aanslagen in Iran of het blootleggen van elementen van het Iraanse nucleaire programma. Hij ontwaart vier categorieën van doelwitten van de Iraanse buitenlandse operaties: dissidenten, entiteiten die het islamitische geloof beledigen of als dusdanig gepercipieerd worden, gepercipieerde vijanden en joden.¹²⁰ Van de 55 operaties in de periode 2011-2021 zijn 22 gericht tegen Iraanse dissidenten, 25 tegen joden of Israëli's, negentien tegen diplomaten, twaalf tegen westerse belangen en zes tegen belangen van de Golfstaten.¹²¹ Met haar buitenlandse operaties tracht Iran dissidente groeperingen die volgens het regime de stabiliteit van het regime bedreigen te ondermijnen en viseren. Hiertoe behoren onder meer groeperingen die ervan beschuldigd worden aanslagen in Iran te plegen, zoals de ASMLA, en groeperingen die gevoelige informatie over Irans nucleaire programma, corruptie en andere gevoelige onderwerpen onthullen, zoals de NCRI. Iran probeert wraak te nemen voor echte en vermeende daden van agressie tegen de Iraanse belangen om zo de kostprijs voor dergelijke activiteiten op te drijven en toekomstige incidenten te ontraden.¹²² MI5, het binnenlandse contraspionageagentschap van het VK, zegt dat de Iraanse inlichtingendiensten dissidenten in het buitenland aanvallen die zij als vijanden van het regime beschouwen.¹²³ Het *2021 Swedish Security Service Yearbook* stelt dat het Iraanse regime minderheidsgroepen in ballingschap die het als een bedreiging beschouwt, viseert.¹²⁴ De Canadese IRB citeert in een rapport van februari 2021 over de behandeling van Iraanse antiregeringsactivisten een assistent-professor politieke wetenschappen die stelt dat de Iraanse autoriteiten zich gewoonlijk concentreren op belangrijke mensen bij het monitoren van politieke tegenstanders in het buitenland.¹²⁵

Ook journalisten van de Washington Post schrijven in december 2022 op basis van overheidsdocumenten en interviews met vijftien anonieme overheidsmedewerkers in Washington, Europa en het Midden-Oosten dat de Iraanse overheid haar inspanningen om overheidsfunctionarissen, activisten en journalisten over de hele wereld te ontvoeren en te vermoorden heeft opgevoerd in 2021 en 2022. Het regime viseert onder andere dissidenten, media die kritisch zijn voor het regime en joden of mensen met banden met Israël. Complotten gericht tegen Amerikaanse burgers zijn deels ingegeven door wraak voor de moord op generaal-majoor Qasem Soleimani, het hoofd van de Quds Force, in januari 2020. Na de moord op Soleimani zijn 36 van de 124 door Matthew Levitt geregistreerde Iraanse complotten in het buitenland, gebeurd, hetgeen hij een buitengewone toename noemt.¹²⁶ Het hoofd van het Britse MI5 verklaart in november 2022 dat de autoriteiten minstens tien potentiële bedreigingen om Britse staatsburgers of mensen die in het VK gevestigd zijn te ontvoeren of vermoorden, ontdekt hebben. Iran viseert medewerkers van BBC Persian en Iran International, twee in het VK gevestigde Perzischtalige nieuwszenders. Iran labelt beide zenders als instrumenten van het Westen. Gewapende politieagenten bewaken het Londense kantoor van Iran International, dat uitvoerig bericht over de protesten in Iran sinds de dood van Mahsa Amini in september 2022. De woordvoerder van Iran International zegt dat twee vooraanstaande journalisten doodsbedreigingen hebben ontvangen en dat medewerkers hun contacten met familieleden in Iran beperken uit angst voor represailles tegen hen.¹²⁷ In februari 2023 meldt het tv-

¹¹⁹ CTC (Levitt M.), 02/2022, p. 6, [url](#)

¹²⁰ CTC (Levitt M.), 02/2022, p. 2, [url](#)

¹²¹ CTC (Levitt M.), 02/2022, p. 3, [url](#)

¹²² CTC (Levitt M.), 02/2022, p. 8, [url](#)

¹²³ CBC News (Burke A., Tizhoosh N.), 18/11/2022, [url](#)

¹²⁴ Swedish Security Service, p. 17, [url](#)

¹²⁵ IRB, 22/02/2021, [url](#)

¹²⁶ The Washington Post (Harris S., Mekhennet S., Torbati Y.), 01/12/2022, [url](#)

¹²⁷ The Washington Post (Harris S., Mekhennet S., Torbati Y.), 01/12/2022, [url](#)

station haar vertrek uit Londen op advies van de politie omdat de veiligheid van de medewerkers niet meer gegarandeerd kan worden. Voortaan zal het uitzenden vanuit Washington.¹²⁸

De Iraanse buitenlandse operaties volgen meestal een draaiboek. Agenten volgen eerst hun doelwitten en verzamelen informatie over hun dagelijkse gewoonten, inclusief de routes die ze van en naar het werk nemen, evenals eventuele plannen om hun thuisland te verlaten. Teheran gebruikt vervolgens deze informatie om te proberen het doelwit te ontvoeren of te vermoorden, zeggen functionarissen.¹²⁹

Het regime rekruteert Iraniërs in het buitenland, zowel gedwongen als vrijwillig, voor haar transnationale repressiecampagne.¹³⁰ Landinfo meldt in haar rapport van 21 januari 2021 over de terugkeer van Iraanse verzoekers om internationale bescherming dat Iran gebruik maakt van informanten en infiltranten om de activiteiten van haar burgers in het buitenland in de gaten te houden.¹³¹ Volgens de Noorse Politie's Sikkerhetstjeneste, de veiligheidsdienst van de Noorse politie, gebruikt Iran soms religieuze centra en moskeeën om oppositiepartijen in Europa te monitoren.¹³² Landinfo en Associated Press melden dat een rechtbank in Zweden in 2019 een Zweeds-Iraakse burger veroordeelt voor het bespioneren van Ahwazi, een Iraans-Arabische etnische minderheid, in Nederland, België en Zweden tussen 2015 en 2019.¹³³ In een interview in augustus 2020 met The Guardian beschrijft een in de VS gevestigde Iraans-Canadese software-ingenieur, Behdad Esfahbod, die voor Facebook werkt, dat hij een week gevangen gezeten heeft tijdens een familiebezoek in Iran, waarbij hij onder druk gezet is om op te treden als agent voor het regime. Hij stemt in om vrijgelaten te worden, maar maakt vervolgens bekend wat hij heeft meegemaakt en weigert mee te werken.¹³⁴ Esfahbod vertelt de New York Times (NYT) dat de Revolutionaire Garde vooral geïnteresseerd was in het verkrijgen van informatie over de Iraanse technologiegemeenschap in het buitenland, met name internetactivisten en ingenieurs die Iraniërs helpen filters te omzeilen en toegang te krijgen tot beveiligde internetverbindingen.¹³⁵ Volgens de in Iran gespecialiseerde cybersecurityexpert A gebeurt het soms dat de Iraanse autoriteiten Iraniërs die in het buitenland wonen, vragen met hen samen te werken. Volgens de bron gebeurt dit voornamelijk bij personen die voor grote technologiebedrijven werken.¹³⁶ Een gepensioneerd professor van York University, die boeken en artikels gepubliceerd heeft over de linkse beweging in Iran, religieus fundamentalisme, secularisme, multiculturalisme en de diaspora, stelt in januari 2021 in een interview met de Canadese IRB dat de Iraanse regering mensen als agenten naar andere landen stuurt om anti-regeringsactiviteiten in het buitenland te monitoren. Een assistent-professor politieke wetenschappen aan de University of Tennessee stelt dat de Iraanse inlichtingendiensten informatie verzamelen over anti-regeringsactivisten in het buitenland en dat ze daarbij vluchtelingen gebruiken om andere vluchtelingen in het buitenland te monitoren. Volgens deze bron worden mensen gedwongen om samen te werken met de Iraanse veiligheidsdiensten waarbij deze laatste persoonlijke informatie gebruiken om hen onder druk te zetten.¹³⁷

Het regime oefent aan de hand van pesterijen, intimidatie en surveillance druk uit op iedereen die betrokken is bij oppositiepolitiek of onafhankelijke journalistiek, aldus FH.¹³⁸ De auteurs van het artikel in The Washington Post stellen dat het regime activisten en dissidenten die het land ontvlucht zijn

¹²⁸ De Morgen, 18/02/2023, [url](#)

¹²⁹ The Washington Post (Harris S., Mekhennet S., Torbati Y.), 01/12/2022, [url](#)

¹³⁰ FH (Schenkkan N., Linzer I.), 02/2021, p. 36, [url](#)

¹³¹ Landinfo, 21/01/2021, p. 12, [url](#)

¹³² Landinfo, 21/01/2021, p. 12, [url](#)

¹³³ AP (Keyton D.), 20/12/2019, [url](#); Landinfo, 21/01/2021, p. 12, [url](#)

¹³⁴ FH (Schenkkan N., Linzer I.), 02/2021, p. 36, [url](#); Landinfo, 21/01/2021, pp. 15-16, [url](#)

¹³⁵ Landinfo, 21/01/2021, pp. 15-16, [url](#)

¹³⁶ Cybersecurityexpert Iran A, gesprek, Brussel, 13/09/2022

¹³⁷ IRB, 22/02/2021, [url](#)

¹³⁸ FH (Schenkkan N., Linzer I.), 02/2021, p. 37, [url](#)

intimideert.¹³⁹ In januari 2020 telt Reporters without Borders (RSF) 200 Iraanse journalisten in het buitenland die bedreigd worden, waarvan 50 met de dood. Het regime zet lastercampagnes op, zoals het namaken van nieuwswebsites en het vervalsen van verklaringen van journalisten om hen in diskrediet te brengen.¹⁴⁰ Een woordvoerder van de Canadese inlichtingendienst zegt dat Iran Canadese gemeenschappen monitort en intimideert en dat daarbij de diaspora vaak disproportioneel gevisieerd wordt. De woordvoerder vervolgt dat de inlichtingendienst actief onderzoek voert naar verschillende geloofwaardige doodsbedreigingen afkomstig van de Islamitische Republiek Iran.¹⁴¹ De Canadese nationale politie verklaart te denken dat er een stijging is in het aantal bedreigingen gericht aan Iraanse dissidenten in Canada, hoewel ze het probleem niet kan kwantificeren door onderrapportering.¹⁴² In Canada wonende familieleden van slachtoffers van vlucht 752¹⁴³ die de Iraanse regering bekritisieren, melden aan de Canadese politie dat ze bedreigd en geïntimideerd worden door Teheran. Een voormalige Canadese *chargé d'affaires* in Iran zegt dat Iran op het internationale toneel weinig te verliezen heeft en mogelijks een versnelling hoger gaat en achter een aantal van de mensen die het meeste lawaai maken over wat er in het land gebeurt aan gaat.¹⁴⁴

Het regime tracht bannelingen het zwijgen op te leggen door hun dierbaren in Iran te bedreigen of vast te houden. De zus van journaliste Masih Alinejad wordt gedwongen haar te verloochenen op de staatstelevisie. Haar broer wordt gearresteerd en in 2020 veroordeeld tot acht jaar gevangenisstraf. Hij wordt in 2022 vrijgelaten.¹⁴⁵ Andere journalisten in het onderzoek van RSF vertellen dat bejaarde familieleden opgeroepen worden voor ondervraging. De autoriteiten verbieden familieleden van ballingen vaak om naar het buitenland te reizen, waardoor een impliciete dreiging ontstaat doordat het regime toegang behoudt tot de geliefden van de ballingen.¹⁴⁶

Irans operationele toolkit bevat ook cyberactiviteiten. Ze zet deze in om dissidenten te bespioneren, vijanden in de gaten te houden en desinformatiecampagnes op te zetten.¹⁴⁷ In het rapport van januari 2021 schrijft Landinfo dat Iran gebruik maakt van digitale surveillance om de activiteiten van haar burgers in het buitenland in de gaten te houden.¹⁴⁸ Matthew Levitt noemt het gebruik van cybertools voor surveillance en het viseren van doelwitten de belangrijkste ontwikkeling van de afgelopen jaren in de Iraanse buitenlandse operaties.¹⁴⁹ FH meldt in het rapport *Freedom on the Net 2022* het volgende:

“State hackers often launch cyberattacks against activists and campaigners, including those in the diaspora. Due to growing tensions between the governments of Iran, neighboring countries, and the United States, there has been a notable rise in reported hacking campaigns and cyberattacks affecting Iranians. According to Rest of World, distributed denial-of-service (DDoS) attacks targeted independent media outlets during the coverage period.”¹⁵⁰

De Iraanse autoriteiten voeren geavanceerde spywarecampagnes uit. Iraniërs in het buitenland ontvangen complexe *spear-phishing*-pogingen, zoals bijvoorbeeld een namaak e-mail van de

¹³⁹ The Washington Post (Harris S., Mekhennet S., Torbati Y.), 01/12/2022, [url](#)

¹⁴⁰ FH (Schenkkan N., Linzer I.), 02/2021, p. 37, [url](#)

¹⁴¹ CBC News (Burke A., Tizhoosh N.), 18/11/2022, [url](#); The Washington Post (Harris S., Mekhennet S., Torbati Y.), 01/12/2022, [url](#)

¹⁴² CBC News (Hennessy A., Swyers K.), 26/11/2022, [url](#)

¹⁴³ De Revolutionaire Garde schiet begin 2020 vlucht 752 kort na opstijgen in Teheran neer en alle inzittenden komen om het leven.

¹⁴⁴ CBC News (Burke A., Tizhoosh N.), 18/11/2022, [url](#)

¹⁴⁵ FH (Schenkkan N., Linzer I.), 02/2021, p. 37, [url](#); L'Orient Le Jour (Vacher P.), 15/12/2022, [url](#)

¹⁴⁶ FH (Schenkkan N., Linzer I.), 02/2021, p. 37, [url](#)

¹⁴⁷ CTC (Levitt M.), 02/2022, pp. 2-3, [url](#)

¹⁴⁸ Landinfo, 21/01/2021, p. 12, [url](#)

¹⁴⁹ CTC (Levitt M.), 02/2022, p. 5, [url](#)

¹⁵⁰ FH (Shahbaz A. et al. eds.), 2022, [url](#)

Amerikaanse Citizenship and Immigration Services, of een uitnodiging voor een nepevenement voor mensenrechtenactivisten in Spanje om hen kwaadaardige software te laten downloaden.¹⁵¹

Sinds de dood van Mahsa Amini in september 2022 en de daaropvolgende straatprotesten heeft het regime de internetsurveillance opgevoerd. Dat schrijft journaliste Pauline Vacher in december 2022 in de Franstalige Libanese krant L'Orient Le Jour. Iran viseert daarbij journalisten, diplomaten, universitair en activisten. Aan het woord in het artikel stelt Marcus Michaelsen dat de Islamitische Republiek mensen die door hun aanwezigheid op sociale media de internationale druk waarschijnlijk zullen opvoeren, probeert het zwijgen op te leggen. Het doel van de Iraanse digitale transnationale repressiecampagne is de publieke opinie te beïnvloeden, de demonstraties te minimaliseren en de oppositie te verdelen. Zo lekken de Iraanse autoriteiten in 2022 opnames waarop Rana Rahimpour, een Brits-Iraanse journaliste van BBC Persian kritiek uit op Iran International. Dat is een manier om conflicten binnen de diaspora te vergroten, aldus Michaelsen. Nog in 2022 vallen duizenden *bots* een tiental feministische Instagramaccounts aan. De *bots* abonneren zich op de Instagramaccounts en overspoelen hen met meldingen. Omdat de accounts in India en Pakistan geregistreerd zijn, worden de feministische Instagramaccounts vooral in deze landen zichtbaar en niet langer in Iran. In december 2022 maakt de ngo HRW bekend dat een aan de Iraanse regering verbonden entiteit, APT42, ook Charming Kitten genoemd, via hun telefoons een phishingaanval heeft uitgevoerd op high-profileactivisten, politici, diplomaten, journalisten en onderzoekers die rond het Midden-Oosten werken.¹⁵² Verschillende beveiligingsbedrijven rapporteren over phishingcampagnes van APT42 die onderzoekers, dissidenten en organisaties uit het maatschappelijk middenveld die zich richten op het Midden-Oosten viseren.¹⁵³

3.2 Capaciteit van de Iraanse autoriteiten om haar burgers in het buitenland te monitoren

De internationale mensenrechtenorganisatie Article 19, die werkt rond vrijheid van meningsuiting en toegang tot informatie, zegt in november 2019 dat de Iraanse inlichtingendiensten alles in het werk stellen om de indruk te wekken op geavanceerde wijze in staat te zijn het internet en sociale media te monitoren. In de praktijk bestaat het monitoren van sociale media vaak uit het op verschillende manieren mensen trachten hun wachtwoord afhandig te maken, activiteiten op open sociale media opvolgen en nepaccounts aanmaken in groepen op het internet en op sociale media. Volgens de Amerikaanse organisatie Atlantic Council is de capaciteit van de Iraanse inlichtingendiensten niet primair gebaseerd op geavanceerde technologie maar op het grote aantal mensen dat voor hen werkt en informatie deelt over wat ze online zien.¹⁵⁴ De Nederlandse AIVD schrijft in het jaarverslag van 2021 dat Iran zich bezighoudt met (cyber)spionage. Het noemt China en Rusland als koplopers inzake cyberaanvallen, gevolgd door Iran en Noord-Korea. Volgens de AIVD hebben deze landen grote, offensieve cyberprogramma's die duizenden hackers inzetten om te spioneren, kennis te stelen of sabotage voor te bereiden of te plegen.¹⁵⁵

In het rapport *Country Policy and Information Note. Iran: Social media, surveillance and sur place activities* van maart 2022 schrijft het UK Home Office dat het onduidelijk is in welke mate de Iraanse autoriteiten antiregeringsdemonstraties en pro-Koerdische demonstraties in het VK monitort.¹⁵⁶

¹⁵¹ FH (Schenkkan N., Linzer I.), 02/2021, p. 37, [url](#)

¹⁵² L'Orient Le Jour (Vacher P.), 15/12/2022, [url](#); HRW, 05/12/2022, [url](#)

¹⁵³ HRW, 05/12/2022, [url](#)

¹⁵⁴ Migrationsverket, 08/06/2020, pp. 20-21, [url](#)

¹⁵⁵ AIVD, 28/04/2022, pp. 16, 18, [url](#)

¹⁵⁶ UK Home Office, p. 35, [url](#)

Volgens de in Iran gespecialiseerde cybersecurityexpert A die om veiligheidsredenen anoniem wenst te blijven, monitoren de Iraanse autoriteiten activisten in ballingschap maar hebben ze niet de capaciteit om alle activisten in ballingschap te monitoren. Het regime stelt daarbij prioriteiten op basis van haar belangen en deze prioriteiten kunnen wijzigen. Volgens de bron liggen de prioriteiten van het regime op het ogenblik van het gesprek op 13 september 2022 bij journalisten en activisten van etnische minderheden. Hij vermeldt ook dat milieuactivisten het slachtoffer worden van hacking. Fysieke surveillance gebeurt, maar noemt de bron uitzonderlijk. Het monitoren gebeurt vooral online. Daarbij maakt het regime gebruik van openbare informatie op het internet en voert het cyberspionageactiviteiten uit, zoals phishing en het zich voordoen als iemand anders die dichtbij het slachtoffer staat. Het regime arresteert ook mensen in Iran om via hun e-mailaccounts toegang te verkrijgen tot de e-mailaccounts van doelwitten in het buitenland. Daarnaast voert het regime desinformatiecampagnes uit om haar doelwitten in diskrediet te brengen. De hoofddoelstelling van de surveillanceactiviteiten van de Iraanse autoriteiten in het buitenland is het maken van profielen over de doelwitten en het in kaart brengen van netwerken:

“Their main objective is to create a profile of the target. What is the target interested in? Where does he live? What information has he shared? What are his favorite things, cars, restaurants, ...? With this information you can run a phishing attack: if I know you’re interested in the theme of migration, I can invite you to a phony migration conference. The second objective is to create a network: if I go through your Twitter and I see you reply to user X regularly, then I know you are close to X, maybe I can go after that person and then come after you. How does the target think? How can I meet the target to meet or recruit them or to discredit the target or to blackmail the target?”¹⁵⁷

Volgens de bron is de hoeveelheid kritiek die een persoon uit op het regime geen grote factor in het vergroten van het risico dat een cyberdissident in ballingschap gemonitord wordt. De invloed die een persoon heeft, bepaalt of deze een prioriteit vormt voor het regime:

“It’s not so much about making political statements against the regime, it’s more about the influence you have. For example, if you are on TV stations like Iran International or VOA. If you’re a nobody with a blog who says: “down with Khamenei”, you’re not the regime’s priority. The best benchmark is the number of followers. Having 10.000 followers is not important. 50k, 100k, that’s a big deal. But there’s no straight formula. You can buy followers. If you have a small amount of followers, but get retweeted by 500 then that’s good. If all your tweets get retweeted a 100 times, then you become an influencer. If you can influence the narrative, you become interesting. If you’re nobody and insult Khamenei and go back to Iran and do not disclose your account, usually nothing would happen to the individual ... It’s about how you can push a narrative, that’s the important factor. [...] The Iranian authorities [...] want to go after you when your voice is heard, when you become a big fish in the ocean.”¹⁵⁸

De bron noemt Twitter en Instagram de belangrijkste socialemediaplatformen voor Iraniërs. Twitter noemt hij het meest politieke platform, terwijl Instagram meer om entertainment gaat. Blogs en Facebook zijn niet langer populair in Iran. Volgens de bron kunnen activisten die enkel gebruik maken van Facebook en van blogs geen grote rol claimen en moeten personen die door een Iraans publiek gehoord willen worden actief zijn op Twitter, Instagram en Telegram. Iemand die een basisbegrip heeft van hoe Iraniërs binnen en buiten Iran het internet gebruiken, gebruikt Instagram, Twitter en Telegram om een Iraans publiek te bereiken. Het gebruik van Facebook en blogs vergelijkt hij met spreken in een lege kamer. Volgens de bron zijn de Iraanse autoriteiten minder geïnteresseerd in blogs en Facebook omdat deze platformen minder gebruikt worden. De bron noemt het zeer, zeer,

¹⁵⁷ Cybersecurityexpert Iran A, gesprek, Brussel, 13/09/2022

¹⁵⁸ Cybersecurityexpert Iran A, gesprek, Brussel, 13/09/2022

zeer onwaarschijnlijk dat een Facebookprofiel buiten Iran met 500 vrienden dat het regime bekritiseert, gemonitord zou worden door de Iraanse autoriteiten.¹⁵⁹

De in Iran gespecialiseerde cybersecurityexpert B zegt in een telefoongesprek met Cedoca op 18 november 2022 dat de wijze waarop de Iraanse autoriteiten Iraniërs in het buitenland monitoren, afhangt van het doelwit. De Iraanse autoriteiten viseren sommige dissidenten in de diaspora met een hoog profiel met malware. De socialemediaprofielen van personen die geen dissidenten met een hoog profiel zijn, kunnen gemonitord worden, vervolgt hij. De Iraanse autoriteiten kunnen bijvoorbeeld lezen waarover iemand tweet of kijken wie er zich in het netwerk van een persoon bevindt. Hij verduidelijkt dat de Iraanse autoriteiten daarvoor publiek beschikbare informatie gebruiken en geen privéaccounts, kunnen monitoren. Volgens deze bron viseren de Iraanse autoriteiten leidersfiguren en organisatoren – mensen die een groep of partij leiden of mensen waarnaar geluisterd wordt door een groep mensen – bij het monitoren van de Iraanse diaspora. Het regime kan politieke activisten met een hoog profiel als een bedreiging beschouwen en geavanceerde cybersecurityaanvallen tegen hen lanceren. Volgens deze bron beschouwen de Iraanse autoriteiten personen die in het buitenland louter deelnemen aan demonstraties waarschijnlijk niet als highleveldoelwitten.¹⁶⁰

3.3 Impact van de Mahsa Aministraatprotesten

Cedoca stelt verschillende Iranexperten de vraag of de demonstraties die half september 2022 uitbreken in Iran de manier waarop de Iraanse autoriteiten Iraniërs in het buitenland monitoren heeft beïnvloed. In de volgende paragrafen geeft Cedoca een overzicht van de antwoorden van de experts.

De in Iran gespecialiseerde cybersecurityexpert B antwoordt dat hij daarvan geen bewijzen gezien heeft. Hij is er zeker van dat de Iraanse autoriteiten foto's en video's verzamelen van de aanwezigen op demonstraties in het buitenland maar zegt dat er geen bewijzen zijn om te staven dat de Iraanse autoriteiten achter deze mensen aan gaan:

"To the best of my knowledge so far I haven't seen such evidence. Obviously, they do monitor. But most of the time, let me put it that way. There are a couple of different Twitter accounts and Telegram channels who post pictures of Iranian protesters and basically call them terrorists, which shows that they are taking pictures of people to identify them. All of those pictures are so far, as far as I can see, protesters inside the country. Ok, so do they do the same thing, would they do the same thing, take pictures of protesters outside Iran? Sure, I guess yes, they would do. But so far, we don't have any evidence that can back up that they are going after people who are protesting outside Iran. But I am sure, I am sure that they are collecting those videos of massive protests outside the country, I am sure they are collecting pictures of those protests outside the country."¹⁶¹

Volgens de in Iran gespecialiseerde cybersecurityexpert A hebben de straatprotesten de manier waarop de Iraanse autoriteiten Iraniërs in het buitenland monitoren, veranderd. Het regime wil de oppositie tonen dat ze nergens veilig is, aldus de bron. Hij gelooft dat het regime haar surveillanceactiviteiten en buitenlandse operaties zal opdrijven in Europa, het VK en de VS.¹⁶²

Een Iraanse mensenrechtenexperte en onderzoekster werkzaam bij een internationale ngo antwoordt Cedoca op 23 november 2022 per e-mail dat agenten van het regime de Iraanse diaspora duidelijker en openlijker monitoren sinds het uitbreken van de straatprotesten half september 2022. Ze haalt aan dat Iraanse demonstranten in het buitenland individuen die demonstranten filmen identificeren en hun

¹⁵⁹ Cybersecurityexpert Iran A, gesprek, Brussel, 13/09/2022

¹⁶⁰ Cybersecurityexpert Iran B, telefoongesprek, 18/11/2022

¹⁶¹ Cybersecurityexpert Iran B, telefoongesprek, 18/11/2022

¹⁶² Cybersecurityexpert Iran A, bericht via sociale media, 21/11/2022

gezichten delen op sociale media. In 2009 vertellen verschillende individuen die voor de Iraanse ambassade in Londen gedemonstreerd hebben in het kader van de Groene Beweging de bron dat het Iraanse consulaat hen geïdentificeerd heeft als demonstranten en weigert hun consulaire zaken te behandelen. Zij heeft geen weet van dergelijke gevallen in het kader van de demonstraties die half september 2022 uitbreken. De bron zegt verder te weten dat de beeldkwaliteit van de camera's buiten de ambassades en consulaten erop vooruitgegaan is en voegt daaraan toe dat overheidsmedewerkers in Iran zeggen dat ze gezichtsherkenningstechnologie gebruiken.¹⁶³

Shiva Mahbobi, woordvoester van de CFPPI, antwoordt op 11 november 2022 het volgende per e-mail:

"Yes, The regime has been threatening activists outside of Iran and monitoring social media of those who are publicising the news of protests in Iran.

While the protests are going on in Iran, Iranian outside of Iran are protesting, spreading the videos of protests of Iran on their social media and drawing people's attention, in different countries, to what's going on in Iran and this is not what the regime wants. Therefore, parallel to the attacks on protesters in Iran, the regime has intensified the pressure and threats on the Iranian outside of Iran.

Several activists in European countries have been threatened through direct msg via the individual's social media. I cannot name them for security reasons."¹⁶⁴

Mahbobi verwijst daarnaast naar een incident in oktober 2022 in Berlijn, waarbij drie onbekenden vier demonstranten aan de Iraanse ambassade slaan en bedreigen met een pistool.¹⁶⁵

Cedoca vraagt Mahbobi om het type en de reikwijdte van de activiteiten van de activisten in Europese landen die via sociale media bedreigingen ontvangen alsook hun zichtbaarheid en invloed te beschrijven. Op 22 november 2022 antwoordt zij:

"The majority of the activists are active on social media and attending demonstrations.

They could be simple activists on Instagram and publish the videos of the protests. Many of them are not necessarily well known but they are monitored by the Islamic regime."¹⁶⁶

4. Organisatie van de terugkeer

4.1 Procedure

Volgens het *Eindverslag van de Commissie voor de evaluatie van het beleid inzake de vrijwillige terugkeer en de gedwongen verwijdering van vreemdelingen*¹⁶⁷ (aangeboden aan de minister voor Asiel en Migratie op 15 september 2020) is de procedure voor de verwijdering van vreemdelingen die niet of niet langer op Belgisch grondgebied mogen verblijven, ingewikkeld. Zonder in detail te treden: voor vliegvlagen is een geldig reisdocument vereist. Indien een dergelijk document om diverse redenen

¹⁶³ Iraanse mensenrechtenexperte, onderzoekster bij een internationale ngo, e-mail, 23/11/2022

¹⁶⁴ Mahbobi S., woordvoester van de CFPPI, e-mail, 11/11/2023

¹⁶⁵ Mahbobi S., woordvoester van de CFPPI, e-mail, 11/11/2023; The Guardian (Oltermann P.), 31/10/2022, [url](#)

¹⁶⁶ Mahbobi S., e-mail, 22/11/2023

¹⁶⁷ Deze commissie wordt voorgezeten door emeritus professor Marc Bossuyt, voormalig commissaris-generaal.

niet beschikbaar is, moet de DVZ stappen ondernemen om er een te verkrijgen van de autoriteiten van het land van herkomst.¹⁶⁸ In dit verband stelt het rapport het volgende:

“Het is niet omdat er een akkoord [MoU of ander] is afgesloten dat het bekomen van een reisdocument gemakkelijker verloopt. Veel hangt af van de samenwerking met het land van herkomst op andere vlakken of van de vertegenwoordiger van het land van herkomst, bv. de consul.”¹⁶⁹

Om dit reisdocument te verkrijgen, moet de nationaliteit worden vastgesteld, volgens regels die van land tot land verschillen. In het verslag staat verder het volgende:

“Het reisdocument dat wordt afgeleverd door de overheden voor de repatriëring, is de “laissez-passer” (LP). Eenmaal de nationaliteit of de identiteit wordt erkend door het land van herkomst, moet de DVZ een LP vragen voor de effectieve verwijdering. Ook hier zijn er naargelang het land van herkomst andere regels. Voor een heel beperkt aantal landen kan de DVZ zelf een LP (EULP) opstellen. Voor bepaalde landen is de LP een geruime tijd geldig (drie maanden of één maand). Voor andere landen is de LP enkel geldig voor de vooraf meegedeelde dag van vertrek met de daarop vermelde vlucht.”¹⁷⁰

Gedwongen verwijdering kan plaatsvinden met of zonder begeleiding van de Belgische federale politie.¹⁷¹ Het kan gaan om een gewone of een speciale vlucht (*special flight*). Van die speciale vluchten worden er georganiseerd door het Europees Agentschap voor grens- en kustbeveiliging (FRONTEX).¹⁷²

Het bovengenoemde verslag vermeldt echter dat sommige herkomstlanden *special flights* weigeren omdat ze bezorgd zijn om hun imago.¹⁷³

Wat de organisatie van vrijwillige terugkeer betreft, vermeldt Fedasil op zijn website dat het samenwerkt met IOM, die zorgt voor de boeking van de vluchten en de desbetreffende persoon begeleidt tijdens de verschillende etappes van zijn reis, tot aan zijn aankomst. Het is deze persoon die verantwoordelijk is voor het verkrijgen van reisdocumenten.¹⁷⁴

Bij het organiseren van de terugkeer brengen noch de DVZ noch de IOM de desbetreffende ambassades ervan op de hoogte dat de personen die worden teruggezonden naar hun herkomstland, al dan niet internationale bescherming hebben gevraagd. Dit blijkt uit een gesprek met de DVZ op 22 maart 2022¹⁷⁵ en een e-mail van de IOM aan Cedoca op 29 maart 2022.¹⁷⁶

In een e-mail van 19 oktober 2022 deelt de DVZ Cedoca mee dat Iran enkel de terugkeer van personen die verklaren dat ze vrijwillig wensen terug te keren, aanvaardt.¹⁷⁷ Iran hanteert het beleid om geen gedwongen terugkeer te aanvaarden sinds geruime tijd en wereldwijd.¹⁷⁸ Iran weigert LP's af te geven

¹⁶⁸ De identificatieprocedure wordt ook in detail beschreven in het activiteitenverslag 2020 van de DVZ: FOD Binnenlandse Zaken, 12/2021, p. 76 e.v., [url](#)

¹⁶⁹ Commissie voor de evaluatie van het beleid inzake de vrijwillige terugkeer en de gedwongen verwijdering van vreemdelingen, p. 85, [url](#)

¹⁷⁰ Commissie voor de evaluatie van het beleid inzake de vrijwillige terugkeer en de gedwongen verwijdering van vreemdelingen, 15/09/2020, p. 87, [url](#)

¹⁷¹ Commissie voor de evaluatie van het beleid inzake de vrijwillige terugkeer en de gedwongen verwijdering van vreemdelingen, 15/09/2020, p. 96, [url](#)

¹⁷² Frontex heeft een belangrijk mandaat inzake terugkeer, helpt en ondersteunt (ook financieel) de lidstaten in en met de organisatie van nationale en gezamenlijke terugkeeroperaties: Commissie voor de evaluatie van het beleid inzake de vrijwillige terugkeer en de gedwongen verwijdering van vreemdelingen, 15/09/2020, p. 112, [url](#)

¹⁷³ Commissie voor de evaluatie van het beleid inzake de vrijwillige terugkeer en de gedwongen verwijdering van vreemdelingen, 15/09/2020, pp. 100-102, [url](#)

¹⁷⁴ Fedasil, s.d., [url](#); Fedasil, 2022, [url](#)

¹⁷⁵ DVZ, gesprek, Brussel, 22/03/2022

¹⁷⁶ IOM, e-mail, 29/03/2022

¹⁷⁷ DVZ, e-mail, 19/10/2022

¹⁷⁸ DFAT, 14/04/2020, p. 70, [url](#)

om de onvrijwillige terugkeer van Iraanse burgers uit het buitenland te faciliteren.¹⁷⁹ Australië, dat in maart 2018 een MoU met Iran ondertekend heeft, vormt hierop een uitzondering. Het Iraans-Australische MoU omvat het akkoord van Iran om de terugkeer te faciliteren van Iraniërs die na maart 2018 zijn aangekomen en die alle wettelijke en administratieve mogelijkheden hebben uitgeput om hun verblijf in Australië te regulariseren.¹⁸⁰ Een advocaat die vluchtelingen en asielzoekers in Turkije verdedigt, zegt in een interview met Arab News dat Iran akkoorden heeft met Turkije om mensen die een politieke bedreiging of bedreiging voor de veiligheid vormen, uit te wisselen.¹⁸¹

In het geval van een vrijwillige terugkeer en indien de vreemdeling een LP nodig heeft, moet hij door familie of kennissen vanuit Iran laten bevestigen dat hij een Iraanse onderdaan is. De nationale overheden maken deze informatie aan de ambassade over, die een LP aflevert. De ambassade interviewt de personen die een LP aanvragen.¹⁸² In een telefoongesprek in oktober 2020 deelt IOM Noorwegen Landinfo mee dat om een LP te krijgen burgers een aanvraagformulier moeten invullen en een kopie van een origineel identiteitsbewijs (*shenasnameh* of nationale identiteitskaart) moeten bijvoegen. De immigratie-eenheid van de Noorse politie zegt dat de ambassade de aanvragers van een LP vraagt of ze legaal uit Iran zijn gereisd, of ze een paspoort hebben, waar het paspoort zich bevindt, welke route ze hebben genomen en hoelang ze weg zijn geweest. In de meeste gevallen die de immigratie-eenheid van de Noorse politie behandelt, heeft de Iraanse staatsburger Iran legaal verlaten met een paspoort, meestal per vliegtuig naar Turkije.¹⁸³

4.2 Cijfergegevens

4.2.1 België

In de periode van januari 2022 tot en met maart 2023 keren tien Iraniërs vrijwillig terug vanuit België naar Iran met het terugkeerprogramma van IOM.¹⁸⁴ Volgens e-mails van de cel Vrijwillige Terugkeer van de DVZ van 16 november 2022 en 21 april 2023 zijn in de periode van 1 januari 2020 tot 28 februari 2023 geen personen vrijwillig teruggekeerd naar Iran.¹⁸⁵

Uit informatie die Cedoca van de cel Gedwongen Terugkeer van de DVZ per e-mail heeft verkregen op 19 oktober 2022 en 17 april 2023 blijkt dat in de periode 1 januari 2020 tot 17 april 2023 geen enkele persoon gedwongen is teruggekeerd naar Iran. De DVZ vermeldt drie personen die ze heeft opgenomen in de cijfers gedwongen terugkeer hoewel deze verklaarden vrijwillig naar Iran wensen terug te keren. De DVZ neemt deze personen op in de cijfers van gedwongen terugkeer omdat deze personen een bevel om het grondgebied te verlaten met beslissing tot vasthouding ontvingen:

“Wat zijn de cijfers betreffende terugkeer in de periode 2 maart 2020 – heden?

Indien mogelijk kan er gepreciseerd worden of het gaat om vrijwillige of gedwongen terugkeer, al dan niet met escorte, het soort vlucht (Frontex, collectieve vlucht,...). Kunnen de cijfers ook worden gepreciseerd per maand?

2020: 0

2021: 1 (december 2021 – gedwongen terugkeer zonder escorte – tickets geboekt via Frontex)

¹⁷⁹ DFAT, 14/04/2020, p. 70, [url](#); Landinfo, 21/01/2021, p. 18, [url](#)

¹⁸⁰ DFAT, 14/04/2020, p. 70, [url](#)

¹⁸¹ Arab News, 20/04/2021, [url](#)

¹⁸² DVZ, e-mail, 19/03/2020

¹⁸³ Landinfo, 21/01/2021, pp. 17-18, [url](#)

¹⁸⁴ IOM, e-mail, 17/04/2023

¹⁸⁵ DVZ, e-mail, 16/11/2022; DVZ, e-mail, 21/04/2023

2022: 1 (september 2022 – gedwongen terugkeer met escorte tot in Istanbul – geboekt via Frontex)

Noot: Iran aanvaardt enkel de terugkeer van personen die verklaren dat ze vrijwillig wensen terug te keren. Gezien er voor deze personen een bevel om het grondgebied te verlaten met beslissing tot vasthouding werd opgesteld, worden ze wel in de cijfers van de gedwongen terugkeer gerekend.¹⁸⁶

“Wat zijn de cijfers betreffende terugkeer in de periode 1 januari 2022 – 28 februari 2023. Indien mogelijk kan er gepreciseerd worden of het gaat om vrijwillige of gedwongen terugkeer, al dan niet met escorte, het soort vlucht (Frontex, collectieve vlucht,...). Kunnen de cijfers ook worden gepreciseerd per maand?

2022: 2 (september – DEPA [*deportee accompanied* = met begeleiding] – begeleid door FedPol, november – DEPU [*deportee unaccompanied* = zonder begeleiding])

2023: Tot op heden hebben we dit jaar nog geen verwijderingen naar Iran gehad.

Noot: Iran aanvaardt enkel de terugkeer van personen die verklaren dat ze vrijwillig wensen terug te keren. Gezien er voor deze personen een bevel om het grondgebied te verlaten met beslissing tot vasthouding werd opgesteld, worden ze wel in de cijfers van de gedwongen terugkeer gerekend.¹⁸⁷

4.2.2 Andere landen

In 2020 en 2021 keren wereldwijd respectievelijk 650 en 483 Iraniërs vrijwillig terug naar Iran met de hulp van de IOM.¹⁸⁸ De IOM verduidelijkt niet uit welke landen deze mensen zijn teruggekeerd. Volgens statistieken van het UK Home Office keren tussen 1 januari 2020 en 30 september 2022 157 Iraniërs terug naar Iran vanuit het VK, waarvan tien gedwongen.¹⁸⁹ Vanuit Noorwegen keren in de eerste tien maanden van 2020 negen Iraniërs vrijwillig terug naar Iran via een programma voor begeleide terugkeer. Noorwegen stuurt in 2020 drie Iraanse afgewezen verzoekers om internationale bescherming gedwongen terug.¹⁹⁰ Volgens UNHCR keren zowel in 2020 als in 2022 vijf Iraniërs met een beschermingsstatus vanuit Indonesië terug naar Iran.¹⁹¹

In 2015 implementeren het Iranian Vice-presidency for Science and Technology en het Center of International Science and Technology Interactions een programma om de terugkeer van Iraanse wetenschappers uit het buitenland aan te moedigen. Sinds de start van het programma tot april 2021 zijn iets minder dan 2.000 hoogopgeleide Iraniërs met het programma teruggekeerd naar Iran, voornamelijk uit de VS en Europa.¹⁹²

5. Binnenkomst op het grondgebied

In dit deel wordt in eerste instantie nagegaan in welke mate de autoriteiten aandacht besteden aan een onderdaan tijdens de controles bij zijn terugkeer en dit naargelang van verschillende identificeerbare factoren: de reisdocumenten (LP of gewoon paspoort), de wijze van terugkeer (met

¹⁸⁶ DVZ, e-mail, 19/10/2022

¹⁸⁷ DVZ, e-mail, 17/04/2023

¹⁸⁸ IOM, 12/08/2022, [url](#)

¹⁸⁹ UK Home Office, 23/02/2023, [url](#)

¹⁹⁰ Landinfo, 21/01/2021, p. 17, [url](#)

¹⁹¹ UNHCR, 2022, [url](#)

¹⁹² Sharif Policy Research Institute - Iran Migration Observatory (ed. Salavati B.), 2021, p. 43, [url](#)

of zonder begeleiding, met of zonder opvang van de IOM), het al dan niet naleven van de geldende migratiewetgeving of de terugkeer uit België. Dit deel behandelt ook de eventuele problemen van de terugkeerders met de nationale autoriteiten, zowel op de luchthaven als later op het grondgebied, en onderzoekt de impact van de Mahsa Aministraatprotesten die half september 2022 in Iran uitbreken op de houding van de Iraanse autoriteiten ten opzichte van Iraanse terugkeerders.

Er is weinig informatie over de situatie van Iraniërs die terugkeren naar Iran in het algemeen en van teruggekeerde verzoekers om internationale bescherming in het bijzonder. Net zoals Landinfo heeft Cedoca geen kennis van mensenrechtenorganisaties die actief opvolgen wat er met verzoekers om internationale bescherming gebeurt als ze terugkeren naar Iran. Bovendien mag geen enkele onafhankelijke internationale mensenrechtenorganisatie in Iran werken.¹⁹³

5.1 Aanwezige autoriteiten op de luchthaven

Er zijn 54 grote luchthavens in Iran, waarvan er acht internationaal zijn.¹⁹⁴ Alle internationale vluchten naar Teheran (met uitzondering van chartervluchten voor de bedevaart naar Mekka) worden momenteel bediend door IKA, waarop meer dan 40 actieve luchtvaartmaatschappijen vliegen. De luchthaven heeft de capaciteit om jaarlijks bijna 12 miljoen passagiers te vervoeren.¹⁹⁵ De meeste internationale vluchten naar Iran komen hier aan.¹⁹⁶ Volgens de DVZ zijn bij terugkeer enkel lijnvluchten mogelijk naar Teheran. In principe kan terugkeer ook via andere internationale luchthavens in Iran, maar dit doet België nooit.¹⁹⁷ Om bovenstaande reden bespreekt Cedoca in deze COI Focus enkel de terugkeer via de luchthaven van Teheran.

Het UNODC geeft in 2019 aan dat onder meer de antidrugspolitie, de luchthavenpolitie, de immigratie- en paspoortpolitie, het ministerie van Binnenlandse Zaken en de douane instaan voor beveiliging van de luchthavengrenzen.¹⁹⁸ In mei 2021 maakt UNODC daarnaast melding van de aanwezigheid van de grenspolitie op IKA.¹⁹⁹ De luchthavenpolitie heeft kantoren op IKA.²⁰⁰ De *Logistics Capacity Assessment (LCA)* tool van het World Food Programme (WFP), dat informatie verzamelt over de logistieke capaciteit van landen in het kader van humanitaire noodsituaties²⁰¹, stelt in haar profiel over Iran dat alle luchthavens van Iran wat betreft veiligheid onder controle van de Revolutionaire Garde staan en volledig beveiligd zijn.²⁰² Een door de IRB geciteerde professor politieke wetenschappen aan het College of Coastal Georgia die onderzoek doet naar de Iraanse inlichtingendiensten zegt in februari 2020 dat IKA in theorie onder controle staat van de Iran Airports Company maar in de praktijk gerund wordt door de Revolutionaire Garde. De bron vervolgt dat de immigratiepolitie op IKA onder de autoriteit van de Revolutionaire Garde opereert.²⁰³ Ook DFAT noemt de beveiligingsprocedures op IKA robuust. Ze omvatten geautomatiseerde *cross-checks* en meerdere lagen van fysieke beveiliging en documentencontrole. Volgens DFAT worden de immigratieambtenaren als zeer bekwaam beschouwd. Een bron vertelt DFAT dat het nagenoeg onmogelijk is om de veiligheidsprocedures op IKA te omzeilen.²⁰⁴

¹⁹³ Landinfo, 21/01/2021, pp. 6-7, [url](#)

¹⁹⁴ LCA, *Iran, Islamic Republic of. 2.2. Iran Aviation*, 01/2022, [url](#)

¹⁹⁵ Ghoghnos Travel Company, 11/2022, [url](#)

¹⁹⁶ 1stQuest, 21/08/2019, [url](#)

¹⁹⁷ DVZ, e-mail, 19/03/2020

¹⁹⁸ UNODC, 19/11/2019, [url](#)

¹⁹⁹ UNODC, 06/05/2021, [url](#)

²⁰⁰ IKAC, *FAQ*, 21/06/2022, [url](#); IKAC, *Regulations Regarding Delivery of Missing Items*, 21/06/2022, [url](#)

²⁰¹ LCA, s.d., [url](#)

²⁰² LCA, *Iran, Islamic Republic of. 2.2.1 Iran Imam Khomeini International Airport*, 01/2022, [url](#)

²⁰³ IRB, 10/03/2020, [url](#)

²⁰⁴ DFAT, 14/04/2020, p. 73, [url](#)

5.2 Procedure bij aankomst

In correspondentie met de IRB in februari 2020 verwijst de professor politieke wetenschappen aan het College of Coastal Georgia naar het bestaan van *watchlists*:

“As far as I am aware, there are two watchlists, one maintained by the Intelligence Ministry and one maintained by the Revolutionary Guard. Visitors are checked against both lists. The lists are updated, but because of security concern[s] respecting electronic communication, sometimes the lists are updated by courier. Iran also apparently uses old-style spotters (people who memorize facial features of wanted persons). Presumably commercial facial recognition technology will continue to be developed”.²⁰⁵

Volgens een door Landinfo geciteerde voormalige speciale gezant van Noorwegen voor Iran kan één van deze lijsten een lijst zijn van mensen met een uitreisverbod.²⁰⁶

Bij aankomst op de luchthaven halen de autoriteiten de bagage van terugkerende Iraniërs door een scanner. Daarbij kan het gebeuren dat ze de bagage doorzoeken en in beslag nemen. Dat meldt het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken op basis van twee vertrouwelijke bronnen.²⁰⁷

De in Iran gevestigde semi-onafhankelijke reformistische nieuwswebsite Rouydad24²⁰⁸ meldt begin januari 2022 dat de Iraanse inlichtingendiensten sinds enkele maanden verschillende in Europa wonende Iraniërs bij aankomst op IKA ondervragen nadat ze door de paspoortcontrole zijn gegaan en een inreisstempel hebben ontvangen. Ze moeten onder meer hun naam, adres, verblijfsplaats, opleiding, beroep, inkomen, datum van aankomst en datum van volgend vertrek en informatie over eerdere reisbestemmingen invullen op een formulier. Onder de ondervraagde personen bevinden zich Iraniërs met een dubbele nationaliteit, vluchtelingen en Iraniërs die in het buitenland verblijven.²⁰⁹ Het CHRI bevestigt dat de ondervragingen op 5, 7 en 16 januari 2022 hebben plaatsgevonden en omschrijft de praktijk als hoogst ongebruikelijk.²¹⁰ Een in het *Algemeen ambtsbericht Iran* van mei 2022 geciteerde vertrouwelijke bron stelt dat een ondervraging ook op een later tijdstip bij iemand thuis kan gebeuren door de lokale autoriteiten. Het hangt van de individuele omstandigheden in een zaak af of iemand na terugkeer wordt ondervraagd, aldus de bron.²¹¹

De DVZ is niet op de hoogte van eventuele controles bij terugkeer.²¹²

Over de vraag of de Iraanse autoriteiten de socialemediaprofielen van terugkerende personen controleren op de luchthaven, verschillen de meningen. Verschillende bronnen zijn niet op de hoogte dat de autoriteiten de socialemediaprofielen van Iraniërs die terugkeren uit het buitenland controleren.²¹³ Op basis van correspondentie met een juridische bron in Iran in december 2020 en correspondentie tussen AI en Lifos in november 2019 concludeert Landinfo dat het voorkomt maar niet systematisch gebeurt. De juridische bron in Iran schrijft dat het kan gebeuren dat de Iraanse autoriteiten een gedwongen terugkeerder bij wie een vermoeden bestaat van activisme of illegale activiteit vragen om e-mailaccounts en socialemediaprofielen te openen. De bron vervolgt dat als de terugkeerder weigert, de autoriteiten de gsm en computerapparatuur in beslag kunnen nemen en de terugkeerder kunnen arresteren. In laatste instantie kunnen de autoriteiten volgens deze bron psychologische of fysieke druk uitoefenen om de persoon te laten meewerken. De bron is verder van

²⁰⁵ IRB, 10/03/2020, [url](#)

²⁰⁶ Landinfo, 21/01/2021, p. 21, [url](#)

²⁰⁷ Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 31/05/2022, p. 106, [url](#)

²⁰⁸ CHRI, 20/09/2022, [url](#)

²⁰⁹ Rouydad24, 05/01/2022, [url](#)

²¹⁰ CHRI, 22/01/2022, [url](#)

²¹¹ Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 31/05/2022, p. 106, [url](#)

²¹² DVZ, e-mail, 19/03/2020

²¹³ DFAT, 14/04/2020, p. 69, [url](#); Cybersecurityexpert Iran B, telefoongesprek, 18/11/2022

mening dat sociale media van bijzonder belang zijn wanneer een terugkeerder veel volgers heeft. Ook AI meldt in november 2019 dat het niet ongebruikelijk is dat de autoriteiten de gsm's en socialemediaprofielen van teruggekeerde en bezoekende burgers controleren. Volgens AI geldt dit met name voor burgers met connecties met landen die op dat moment in Iran in de kijker lopen. AI wijst erop dat de Iraanse autoriteiten de controles onsystematisch uitvoeren en zo onzekerheid en angst creëren.²¹⁴ Volgens de in Iran gespecialiseerde cybersecurityexpert A is het gebruikelijk aan het worden dat de Iraanse autoriteiten naar Iran terugkerende Iraniërs na een verblijf in het buitenland vragen al hun socialemediaprofielen bekend te maken. Hij noemt het waarschijnlijk dat de Iraanse autoriteiten vragen naar de socialemediaprofielen van jonge mensen die in westerse landen wonen waarin het regime geïnteresseerd is, zoals Canada, de VS, het VK, Frankrijk en Nederland. Het doel van het regime is om een profiel over hen op te stellen zodat ze deze mensen op een dag onder druk kunnen zetten als ze hen willen gebruiken. Op de vraag of alle Iraniërs die terugkeren naar Iran na een verblijf in het buitenland gescreend worden, antwoordt de bron dat de meerderheid van de mensen die in het Westen wonen, gescreend zouden worden. De bron voegt toe in wat voor profielen het regime interesse heeft:

"If you work in a unique field. For example, you work in a think tank about EU-US relations, then they are interested in you. If you have a corner shop, I don't believe they would be interested. If you have a unique position such as working in pharmaceutical, working for government, if you are a university professor, ... They are definitely not interested if you own a restaurant."²¹⁵

5.2.1 Controles bij terugkeer van onderdanen met een gewoon paspoort versus LP

De geraadpleegde bronnen stellen dat een terugkeer met een LP leidt tot nader onderzoek aan de hand van een ondervraging bij aankomst.

In het *Algemeen ambtsbericht Iran* van februari 2021 schrijft het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken dat de Iraanse autoriteiten Iraniërs die met een paspoort terugreizen over het algemeen als gewone reizigers beschouwen.²¹⁶ Zij kunnen, als hun papieren in orde zijn, ongehinderd het land inreizen. Op basis van een vertrouwelijke bron meldt het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken in het *Algemeen ambtsbericht Iran* van mei 2022 dat het een verschil kan uitmaken of iemand met zijn of haar eigen paspoort terugkeert of met een LP. Als iemand met een vervangend reisdocument terugkeert, kan het leiden tot nader onderzoek omdat dit zou kunnen betekenen dat iemand illegaal is uitgereisd.²¹⁷

De immigratie-eenheid van de Noorse politie vertelt Landinfo in november 2020 dat inlichtingenofficieren in burger of de immigratie- en paspoortpolitie personen die gedwongen terugkeren en vrijwillige terugkeerders met een LP verhoren. In sommige gevallen hebben deze personen de uitreisregels overtreden bij het verlaten van Iran, wat op zich ook leidt tot ondervraging en mogelijk verder onderzoek en vervolging.²¹⁸ In een telefoongesprek in oktober 2020 met Landinfo stelt IOM dat een LP een onregelmatigheid aan het licht brengt die vermoedelijk verder onderzocht wordt. De sociologe en Irandeskundige Anna Enayat getuigt in 2019 in een Britse rechtzaak dat de Iraanse autoriteiten personen die terugkeren met een LP markeren als personen die een verzoek om internationale bescherming hebben ingediend. Dit betekent volgens haar dat de terugkeerder zal worden ondervraagd over de reden van het verzoek om internationale bescherming.²¹⁹

²¹⁴ Landinfo, 21/01/2021, p. 25, [url](#)

²¹⁵ Cybersecurityexpert Iran A, gesprek, Brussel, 13/09/2022

²¹⁶ Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 02/2021, p. 123, [url](#)

²¹⁷ Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 31/05/2022, p. 106, [url](#)

²¹⁸ Landinfo, 21/01/2021, p. 20, [url](#)

²¹⁹ Landinfo, 21/01/2021, pp. 21-22, [url](#)

Volgens DFAT ondervraagt de Immigratiepolitie terugkeerders met een LP op IKA over de omstandigheden van hun vertrek uit Iran en waarom ze reizen met een LP. DFAT schrijft dat de verhoren doorgaans een half uur tot een uur duren, maar langer kunnen duren als de terugkeerder als ontwijkend wordt beschouwd of als de autoriteiten vermoeden dat de terugkeerder in het verleden criminele feiten heeft gepleegd.²²⁰

5.2.2 Impact van wijze van terugkeer op controles van onderdanen

De immigratie-eenheid van de Noorse politie en een juridische bron in Iran informeren Landinfo eind 2020 dat gedwongen terugkeerders apart worden genomen voor een kort verhoor wanneer ze aankomen op IKA. De immigratie-eenheid van de Noorse politie omschrijft de ondervragers als inlichtingenofficieren in burger. De eenheid stelt verder dat de paspoorten van gedwongen terugkeerders in beslag kunnen worden genomen maar heeft verder weinig informatie over eventuele andere reacties of procedures van de Iraanse autoriteiten. De eenheid ervaart niet dat gedwongen terugkeerders significant anders worden ontvangen dan degenen die vrijwillig terugkeren onder politiebegeleiding. Volgens de juridische bron verzoeken de autoriteiten de betrokkene zich te melden voor verder verhoor als er informatie aan het licht komt die de autoriteiten verder willen onderzoeken. In zeer bijzondere gevallen, bijvoorbeeld als de persoon gezocht wordt of een bekend profiel heeft, wordt die persoon volgens deze bron ter plaatse aangehouden.²²¹

5.2.3 Controles van onderdanen die de geldende migratiewetgeving niet hebben nageleefd

De website van het Iraanse ministerie van Buitenlandse Zaken meldt in een oplistings van de vereiste documenten bij een eerste paspoortaanvraag dat personen die Iran illegaal zijn uitgereisd een formulier moeten invullen om de illegale uitreis te laten onderzoeken.²²² Zowel het verlaten van het land zonder paspoort, het verlaten van het land met valse documenten als het overtreden van een uitreisverbod vallen onder een illegale uitreis. Een juridische bron in Iran stelt in correspondentie met Landinfo eind december 2020 dat in het geval een illegale uitreis vervolgd wordt, de meest voorkomende straf een boete of een voorwaardelijke gevangenisstraf is, tenzij de betrokkene daarnaast verdacht wordt van andere strafbare feiten. Als de persoon Iran illegaal verlaten heeft om strafrechtelijke vervolging te ontwijken of betrokken is bij criminele activiteiten zoals smokkel, mensensmokkel of activiteiten van militante groepen aan de grens, dan is de reactie veel sterker. In dat geval wordt de betrokkene gestraft volgens de bepalingen van het Strafwetboek voor de desbetreffende omstandigheden.²²³ Volgens DFAT gebeurt strafrechtelijke vervolging voor een illegale uitreis, als het gebeurt, vaak samen met andere ongerelateerde misdrijven.²²⁴ Volgens de Association of Human Rights in Kurdistan – Geneva (KMMK-G) beschouwen de Iraanse autoriteiten een illegaal vertrek als een bewijs van activisme bij Koerdische terugkeerders.²²⁵

5.3 Overzicht van de gemelde problemen

Miljoenen Iraniërs waaronder de grote Iraanse diaspora in Noord-Amerika, Europa, de VAE en Australië reizen jaarlijks Iran in en uit zonder moeilijkheden, dat meldt DFAT.²²⁶ Ook twee vertrouwelijke

²²⁰ DFAT, 14/04/2020, p. 70, [url](#)

²²¹ Landinfo, 21/01/2021, pp. 23-25, [url](#)

²²² Ministry of Foreign Affairs – Islamic Republic of Iran, s.d., [url](#)

²²³ Landinfo, 21/01/2021, p. 26, [url](#)

²²⁴ DFAT, 14/04/2020, p. 73, [url](#)

²²⁵ DIS, 02/2020, pp. 32, 57-58, [url](#)

²²⁶ DFAT, 14/04/2020, p. 69, [url](#)

bronnen aangehaald in het *Algemeen ambtsbericht Iran* van mei 2022 stellen dat de meeste in het buitenland wonende Iraniërs doorgaans geen problemen ondervinden bij terugkeer.²²⁷

Omdat er zo weinig afgewezen verzoekers om internationale bescherming (zie [4.2 Cijfergegevens](#)) gedwongen terugkeren naar Iran zijn er amper gegevens beschikbaar over deze groep personen.

Er zijn gevallen bekend waarin Iraanse migranten die terugkeren bij aankomst problemen krijgen met de autoriteiten. Daarbij gaat het onder meer om Iraniërs met een dubbele nationaliteit.²²⁸ The Iran Primer maakt in een overzicht van alle *dual nationals* en buitenlanders die vastgehouden worden in Iran melding van drie Iraniërs met daarnaast een andere nationaliteit die in de periode 2020-2022 opgepakt zijn. Het gaat om een Canadees-Iraanse professor rechten, een Brits-Iraanse activist voor werknemersrechten en een Duits-Iraanse vrouwenrechtenactiviste.²²⁹

Verschillende Iraanse atleten die in het buitenland hun steun betuigen aan de straatprotesten in Iran, krijgen problemen met de autoriteiten na hun terugkeer. IranWire bericht begin december 2022 dat de Iraanse Voetbalfederatie vier leden van het nationale beachvoetbalteam die bij een match in Dubai geweigerd hadden het volkslied te zingen als steunbetuiging voor de straatprotesten ontslagen heeft.²³⁰ Muurklimster Elnaz Rekabi wordt bij terugkeer naar Iran onder huisarrest geplaatst nadat ze zonder de verplichte hoofddoek deelneemt aan een wedstrijd in Zuid-Korea. Haar broer zegt dat de autoriteiten als vergelding hun woning vernietigd hebben.²³¹

In de afgelopen verslagperiode vindt Cedoca in de voor deze COI Focus gebruikte bronnen geen berichten terug van afgewezen verzoekers om internationale bescherming vanuit Europa die na een terugkeer naar Iran problemen ondervinden met de Iraanse autoriteiten. Ook gerichte opzoekingen door Cedoca rond terugkeer van afgewezen verzoekers om internationale bescherming naar Iran vanuit Europa, binnen de geraadpleegde bronnen die berichten over arrestaties in Iran, leveren geen resultaat op.²³²

Cedoca ontving een melding van de ngo Jesuit Refugee Service (JRS) Belgium dat twee Iraanse door België afgewezen verzoekers om internationale bescherming in Iran gearresteerd zouden zijn tijdens de verslagperiode nadat ze door Turkije naar Iran gedeporteerd werden. De familie van de verzoekers om internationale bescherming, die tot een etnische minderheid behoren, verklaarde aan JRS dat de reden van arrestatie hun verzoek om internationale bescherming zou zijn en dat één van hen kort nadien zou veroordeeld zijn tot een gevangenisstraf. De andere persoon zou op borgtocht vrijgelaten zijn en ondergedoken leven. JRS Belgium beschikte niet over meer informatie die Cedoca toeliet de gebeurtenissen te verifiëren. Cedoca contacteerde JRS Belgium met de vraag concreet bewijs van deze arrestaties en veroordeling aan te leveren. De familie van de verzoekers om internationale bescherming liet JRS Belgium weten dit om veiligheidsredenen niet te kunnen doen.²³³ Cedoca vond binnen het afgesproken tijdsbestek in de geraadpleegde bronnen en aan de hand van gerichte opzoekingen op het internet en sociale media eveneens geen informatie terug over deze arrestaties en veroordeling.

In haar rapport van januari 2021 meldt Landinfo dat er enkele berichten zijn over teruggekeerde verzoekers om internationale bescherming die gearresteerd en gevangengezet zijn na hun terugkeer naar Iran in de jaren voorafgaand aan de publicatie van het rapport. Landinfo merkt daarbij op dat deze berichten moeilijk te verifiëren zijn en er vaak sterke belangen in het spel zijn die kunnen leiden

²²⁷ Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 31/05/2022, p. 105, [url](#)

²²⁸ Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 31/05/2022, p. 106, [url](#)

²²⁹ The Iran Primer, 16/01/2023, [url](#)

²³⁰ IranWire, 01/12/2022, [url](#)

²³¹ IranWire (Younesipour P.), 13/12/2022, [url](#)

²³² Cedoca voert in de maand januari 2023 gerichte opzoekingen uit via de zoekmotor Google en op de websites van in Iran gespecialiseerde mensenrechten- en nieuwsorganisaties zoals Iranwire, CHRI en HRANA.

²³³ JRS Belgium, e-mail, 04/05/2023; JRS Belgium, e-mail, 27/04/2023; JRS Belgium, e-mail, 03/03/2023

tot vertekende beschrijvingen van de werkelijkheid, waardoor de omstandigheden rond de arrestaties vaak onduidelijk zijn.²³⁴

Cedoca vraagt aan verschillende Irandeskundigen of ze weet hebben van Iraniërs die in de periode 2020-2022 terugkeren naar het land en problemen ondervinden met de Iraanse autoriteiten, en of ze desgevallend het profiel en de problemen van de betrokkenen kunnen beschrijven.

De in Iran gespecialiseerde cybersecurityexpert B antwoordt niet op de hoogte te zijn van terugkeerders zonder hoog politiek profiel of dubbele nationaliteit die problemen ondervinden. Hij heeft weet van enkele personen die sinds het uitbreken van de straatprotesten in Iran in midden september teruggekeerd zijn naar Iran en daarbij geen problemen ondervinden.²³⁵

De in Iran gespecialiseerde cybersecurityexpert A beschrijft enkele gevallen van personen met een kantoorjob die door de autoriteiten gevraagd worden gegevens over hun sociale media en bezigheden in hun land van verblijf te delen:

"I'm aware of a few cases where they travelled back to Iran, and they questioned upon their arrival. All of them were white-collar individuals, and the authorities asked them to share details of their social media accounts and what they do in the country they live in."²³⁶

De bij een internationale ngo werkzame Iraanse mensenrechtenexperte en onderzoekster schrijft over verschillende personen die in het kader van een aanvraag voor een toeristenvisum voor het VK vanuit Turkije terugkeren naar Iran met een LP. De Iraanse autoriteiten houden hen meer dan drie uur vast, ondervragen hen over het waarom van hun visumaanvraag en hun contacten in het VK en nemen de gsm van één persoon in beslag, waarbij ze de wachtwoorden van haar socialemediaprofielen eisen:

"I have first-hand information from family and friends who are residents of Iran who applied for UK visas in Turkey. To complete the application, they were required to leave their passports with the UK embassy and travel back to Iran on an emergency travel document provided to them by the Iranian embassy in Turkey. The information I have is from their experiences of travelling back with an emergency travel document to Iran July/August 2022. Although the reason for their use of ETD was clear because of the letter from the British Consulate they still had to answer questions and waited in the area where others were being held.

While none of them were security suspects and had legitimate documentation, they were all held for a minimum of three hours before being interviewed. They were required to fill in forms explaining exactly why they are applying for a UK visa, and whom they know in the UK with detailed information of their names and contact information. One colleague whose brother-in-law has lived in the UK for the past thirty years was held for over five hours because she did not know what he did before he left Iran and on what grounds he had applied for a UK visa thirty years ago – before he married my colleague's sister. She had to hand in her mobile phone and social media account passwords.

The treatment was not uniform since one person encountered no problem and after the initial wait was welcomed back and allowed to leave within minutes of the interview and completion of the form. She was applying for a tourist visa to visit family like the colleague detained for five hours.

[...]

As well as the above we know from news reports in the last two years that those visiting Iran are arbitrarily asked to fill in a questionnaire about their affairs outside Iran and reasons for their travel

²³⁴ Landinfo, 21/01/2021, pp. 31-33, [url](#)

²³⁵ Cybersecurityexpert Iran B, telefoongesprek, 18/11/2022

²³⁶ Cybersecurityexpert Iran A, bericht via sociale media, 21/11/2022

to Iran. They are further required to provide detailed contact information during their stay in Iran.”²³⁷

In een antwoord op een andere vraag vermeldt dezelfde bron dat sommige van haar vrienden bij terugkeer vanuit Europa naar Iran met een Iraans paspoort zich ertoe moeten verbinden dat ze niet zullen deelnemen aan demonstraties:

“Some friends who have travelled from and to the USA have faced no problems, while others travelling with Iranian passports from Europe have had to fill in a questionnaire about the reason for their travel and detailed contact information in Iran. Others have reported that as well as filling in the form they have had to give undertakings, they will not partake in any demonstrations.”²³⁸

Tot slot antwoordt Shiva Mahbobi, woordvoester van de Campaign to Free Political Prisoners in Iran (CFPPI), geen kennis te hebben van Iraniërs die in de periode 2020-2022 naar Iran zijn teruggekeerd:

“I am not aware of anyone who returned to Iran during 2020-2022”.

Een diplomatieke bron uit een Europees land interviewt in de periode oktober 2018 - april 2019 een twintigtal personen in Teheran die in deze periode vrijwillig zijn teruggekeerd uit het thuisland van de bron, over wat hen had gemotiveerd om terug te keren naar Iran. In deze interviews stelt de bron enkele vragen over wat ze hebben meegemaakt op het vliegveld in Teheran. De bron heeft de indruk dat de meeste geïnterviewden met een LP zijn teruggekeerd. De terugkeerders zochten voor hun terugreis vrijwillig de Iraanse ambassade op in het land waar ze verbleven. De bron is van mening dat Iraanse ambassades alleen LP's afgeven na voorafgaande goedkeuring van de autoriteiten in Iran. Alle geïnterviewden passeren via IKA. Op de vraag of ze daar problemen hebben gehad, antwoordt bijna iedereen dat ze een paar uur vast hebben gezeten. Het grootste deel van deze tijd brengen ze in een wachtkamer door in afwachting van ondervraging. De ondervraging zelf duurt iets minder dan een uur. De meeste geïnterviewden ervaren dit niet als bijzonder onaangenaam. De bron heeft de indruk dat ze de verhoren als routineus ervaren. Eén van de geïnterviewden vindt de ondervraging en het verblijf op de luchthaven onaangenaam. Volgens de bron voelt de betrokkene zich als een verdachte behandeld. Deze persoon krijgt ook te horen dat hij een maand later zou worden teruggeroepen voor een vervolghoer. Een andere terugkeerder zei dat hij 's nachts zeven à acht uur had vastgezeten, maar dat het verhoor niet onaangenaam was geweest.²³⁹

DFAT schrijft het volgende over de verhoren van degenen die terugkeren met een LP:

“Arrest and mistreatment are not common during this process.”²⁴⁰

5.3.2 Inschattingen van experts

Het DFAT-rapport van april 2020 stelt het volgende over terugkeer naar Iran na een afgewezen verzoek om internationale bescherming:

“Authorities pay little attention to failed asylum seekers on their return to Iran. Iranians have left the country in large numbers since the 1979 revolution, and authorities accept that many will seek to live and work overseas for economic reasons. [...] A well-placed source was not aware of voluntary returnees being prosecuted for criticising the Islamic Republic, converting to Christianity or proselytising while abroad on their return to Iran.

²³⁷ Iraanse mensenrechtenexperte, onderzoekster bij een internationale ngo, e-mail, 23/11/2022

²³⁸ Iraanse mensenrechtenexperte, onderzoekster bij een internationale ngo, e-mail, 23/11/2022

²³⁹ Landinfo, 21/01/2021, pp. 22-23, [url](#)

²⁴⁰ DFAT, 14/04/2020, p. 70, [url](#)

International observers report that Iranian authorities have little interest in prosecuting failed asylum seekers for activities conducted outside Iran, including in relation to protection claims. This includes posting social media comments critical of the government (heavy Internet filtering means most Iranians will never see them), protesting outside an Iranian diplomatic mission, converting to Christianity or engaging in LGBTI activities. In such cases, the risk profile for the individual will be the same as for any other person in Iran within that category. Those with an existing high profile may face a higher risk of coming to official attention on return to Iran, particularly political activists. The treatment of returnees, including failed asylum seekers, depends on the returnees' profile before departing Iran and their actions on return. According to local sources, the greatest challenge facing failed asylum seekers on return is reintegrating economically and finding meaningful employment.

DFAT assesses that, unless they were the subject of adverse official attention prior to departing Iran (e.g. for their political activism), returnees are unlikely to attract attention from the authorities, and face a low risk of monitoring, mistreatment or other forms of official discrimination.²⁴¹

Het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken schrijft in het *Algemeen ambtsbericht Iran* van mei 2022 onder meer op basis van twee vertrouwelijke bronnen het volgende over het indienen van een verzoek om internationale bescherming:

"Dit leidt evenmin op voorhand tot problemen van de zijde van de Iraanse autoriteiten. De Iraanse autoriteiten weten over het algemeen niet wat een Iraniër in het buitenland over hen heeft gezegd in een asielpcedure. De Iraanse autoriteiten weten wel dat veel Iraniërs het land verlaten om in het Westen asiel aan te vragen en dat zij, wanneer zij dat doen, motieven naar voren brengen die vanuit hun aard ook enige kritiek behelzen op de Iraanse autoriteiten. De Iraanse autoriteiten zijn zich er ook van bewust dat Iraanse asielzoekers soms onwaarachtige asielmotieven aanvoeren om in aanmerking te komen voor een asielvergunning.²⁴²

Het Iran Migration Observatory van de Sharif University of Technology in Teheran merkt op dat een deel van de verzoekers om internationale bescherming wereldwijd economische motieven heeft om te migreren naar andere landen.²⁴³

Volgens een vertrouwelijke bron geciteerd in het *Algemeen ambtsbericht Iran* van februari 2021 beschouwt de Iraanse inlichtingendienst het indienen van een verzoek om internationale bescherming als een potentiële bedreiging voor de nationale veiligheid. Of iemand die aangeeft dat hij of zij louter asielmotieven heeft gesteld om in aanmerking te komen voor asiel problemen zoals strafvervolging zal krijgen, hangt af van het oordeel van de ondervrager bij de inlichtingendienst en van de juridische autoriteit. Volgens een andere bron kan het aangevoerde asielmotief bij uitgeprocedeerde verzoekers om internationale bescherming bij terugkeer in Iran een rol spelen als dat asielmotief bekend is bij de Iraanse autoriteiten. Volgens deze bron moet iemand bijvoorbeeld kunnen bewijzen dat hij of zij geen afvallige is als hij of zij zich voor de asielmotieven heeft beroepen op afvalligheid.²⁴⁴

Het is niet mogelijk om te verduidelijken hoe vaak terugkeerders binnen de geschetste omstandigheden daadwerkelijk problemen ondervinden bij terugkeer, stelt het Nederlandse Ministerie van Buitenlandse Zaken in het *Algemeen ambtsbericht Iran* van mei 2022. Volgens een bron zullen politieke activisten en andere personen die als een bedreiging worden gezien bij terugkeer een verhoogde belangstelling van de zijde van de autoriteiten krijgen. Vaak wordt voor iemand pas op termijn duidelijk of daar een reële dreiging van uit gaat. Politieke activisten en andere personen die

²⁴¹ DFAT, 14/04/2020, p. 70, [url](#)

²⁴² Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 31/05/2022, pp. 85-86, [url](#)

²⁴³ Sharif Policy Research Institute - Iran Migration Observatory (ed. Salavati B.), 2021, p. 194, [url](#)

²⁴⁴ Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 02/2021, p. 124, [url](#)

als een bedreiging worden gezien, worden in de gaten gehouden.²⁴⁵ Volgens een vertrouwelijke bron speelt de etnische of religieuze achtergrond of seksuele geaardheid van een terugkeerder op zichzelf geen rol. Volgens een andere vertrouwelijke bron kunnen deze factoren wel een stapeleffect hebben.²⁴⁶

Het Noorse Landinfo schrijft in haar rapport van januari 2021 geen recente specifieke aanwijzingen gevonden te hebben dat terugkeerders zijn vervolgd of andere problemen hebben ervaren louter op basis van het feit dat ze een verzoek om internationale bescherming hebben ingediend. Landinfo maakt daarbij de kanttekening dat men weinig informatie heeft over wat de problemen heeft veroorzaakt in specifieke gevallen waarover is gerapporteerd.²⁴⁷ Landinfo schrijft verder dat de algemene indruk bestaat dat mensen die voor hun vertrek in de schijnwerpers van de autoriteiten staan, mensen die activiteiten hebben ondernomen die beschouwd worden als schadelijk voor de reputatie van de Islamitische Republiek, en tot op zekere hoogte ook mensen die mogelijk nuttige informatie hebben voor het regime problemen of moeilijkheden kunnen ondervinden bij terugkeer. Welke informatie de autoriteiten hebben verkregen over de activiteiten van een terugkeerder in het buitenland en in hoeverre ze deze als schadelijk voor het regime beschouwen, kan ook van belang zijn.²⁴⁸

In haar rapport van februari 2021 over onder meer de behandeling van antiregeringsactivisten die terugkeren uit het buitenland naar Iran citeert de IRB verschillende bronnen. Een professor op pensioen stelt begin januari 2021 dat zeer actieve of bekende activisten niet kunnen terugkeren naar Iran. Dezelfde bron vervolgt dat politieke activisten een hoger risico lopen en dat gewone Iraniërs "*might be fine*", hoewel dat afhangt van geval tot geval, en dat over het algemeen personen die gekend zijn een risico lopen. Een assistent-professor stelt dat personen die aan demonstraties hebben deelgenomen in Iran, vervolgens naar het buitenland gaan en in het buitenland niet politiek actief zijn, geen gevolgen zullen krijgen wanneer ze terugkeren tenzij ze openstaande zaken, aanklachten of straffen hebben. In dat geval zullen ze gearresteerd worden. De bron vervolgt dat personen die in het buitenland politiek actief zijn geweest en anoniem zijn gebleven, kunnen terugkeren. Personen die onder hun echte naam politiek actief zijn geweest in het buitenland kunnen niet terugkeren, aldus de assistent-professor. Een vertegenwoordiger van HRANA stelt dat er verschillende meldingen zijn van dissidenten die gearresteerd zijn na hun terugkeer naar Iran. Het rapport van de IRB bevat verder geen concrete informatie over hoeveel gevallen het gaat, het profiel en de activiteiten van deze personen of wanneer deze personen gearresteerd zijn.²⁴⁹

Volgens het Kurdistan Human Rights Network (KHRN) zal een Koerd die in het buitenland een verzoek om internationale bescherming heeft ingediend moeilijkheden ondervinden bij terugkeer omdat hij of zij ondervraagd zal worden over de reden van het verzoek om internationale bescherming, wat hij of zij gezegd heeft over de Iraanse autoriteiten en welke acties hij of zij heeft ondernomen tegen de overheid. Het rapport bevat geen concretere informatie.²⁵⁰ KMMK-G meent dat alle Iraanse Koerden ervan worden verdacht activisten te zijn. Degenen die terugkeren uit Europa wekken meer argwaan dan degenen die terugkeren uit Iraaks Koerdistan: sommigen zullen worden gearresteerd louter omwille van het feit dat ze afgewezen verzoekers om internationale bescherming zijn en anderen niet, aldus KMMK-G.²⁵¹

²⁴⁵ Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 31/05/2022, pp. 106-107, [url](#)

²⁴⁶ Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 31/05/2022, p. 106, [url](#)

²⁴⁷ Landinfo, 21/01/2021, p. 11, [url](#)

²⁴⁸ Landinfo, 21/01/2021, pp. 28-31, [url](#)

²⁴⁹ IRB, 22/02/2021, [url](#)

²⁵⁰ DIS, 02/2020, pp. 33, 91, [url](#)

²⁵¹ DIS, 02/2020, pp. 32, 57-58, [url](#)

5.3.3 Impact van de Mahsa Aministraatprotesten

Cedoca stelt de Irandeskundigen de vraag of de straatprotesten die half september 2022 uitbreken in Iran naar aanleiding van de dood van Mahsa Amini de behandeling van terugkeerders door de Iraanse autoriteiten heeft beïnvloed.

In een telefoongesprek met Cedoca uit de in Iran gespecialiseerde cybersecurityexpert B zijn bezorgdheid over iedereen die deelgenomen heeft aan de straatprotesten in het buitenland en terugkeert naar Iran. Volgens de bron zullen Iraniërs die in het buitenland hebben deelgenomen aan straatprotesten niet per se onmiddellijk gearresteerd worden, maar hangt de reactie van de Iraanse autoriteiten af van wie de terugkeerder is en wat hij of zij gedaan heeft. Protestorganisatoren zullen problemen ondervinden bij terugkeer naar Iran:

"I know some people who returned to the country without a problem but that cannot be an insurance of guarantee that this would be the case all the time. I'm concerned about everyone participating in the protests and going back to the country. I'm really, really concerned about them. I always recommend them to cover their face. The reason why I am saying this, if that is the situation, if these protests continue, continue and continue, the situation is different but if tomorrow, we won't have any protests in Iran, they would have more free time to go after people who are outside the country. That's definitely a concern. If you're outside the country, you shouldn't think that they don't know who you are, what you are doing. But again, it's not like that you would immediately get arrested. It really depends on who you are and what you did."²⁵²

Cedoca: Did I understand correctly that you would also be concerned about people who participated in protests outside of Iran?

Yes, if you're an organizer, that would be a problem."²⁵³

De in Iran gespecialiseerde cybersecurityexpert A benadrukt het risico dat Iraniërs met de dubbele nationaliteit lopen:

"Yes, 100%. The Islamic Republic is on the verge of collapse, and they've tried to do whatever they can to survive. Right now, the regime is looking for dual nationality from the EU, UK and US to use them as bargaining chips when the West tries to pressure the regime via sanctions and other tools. My advice to all Westerners is DON'T travel to Iran."²⁵⁴

De bij een internationale ngo werkzame Iraanse mensenrechtenexperte en onderzoekster belicht dat het Iraanse regime extreem waakzaam is voor buitenlandse inmenging:

"The regime is hypervigilant with returnees fearful of what they call a 'soft overthrow' of foreign intervention. This is not exclusive to this particular period and we saw an increase in questioning following the November 2019 nationwide demonstrations. They are concerned that spies or collaborators may be among those who are returned or visit. This is evident from the treatment of dual nationals already in Iran this time round or the arrest of foreign visitors in Iran who were there before the present-day demonstrations. However, the information I have for this period is ad hoc and not empirical. Some friends who have travelled from and to the USA have faced no problems, while others travelling with Iranian passports from Europe have had to fill in a questionnaire about the reason for their travel and detailed contact information in Iran. Others have reported that as well as filling in the form they have had to give undertakings, they will not partake in any demonstrations."²⁵⁵

²⁵² Cybersecurityexpert Iran B, telefoongesprek, 18/11/2022

²⁵³ Cybersecurityexpert Iran B, telefoongesprek, 18/11/2022

²⁵⁴ Cybersecurityexpert Iran A, bericht via sociale media, 21/11/2022

²⁵⁵ Iraanse mensenrechtenexperte, onderzoekster bij een internationale ngo, e-mail, 23/11/2022

Shiva Mahbobi, woordvoester van CFPPI schrijft het volgende in een e-mail aan Cedoca op 11 november 2022:

"Since 16 Sep. until November 11, at least 60.000 people have been arrested. CFPPI has only do far confirmed the details of 1300 detainees. We have never witnessed such mass arrest and it unprecedented. The protesters were kidnapped and tortured and kept in unknown locations.

I cannot confirm any specific returnees, however, I am informed, based on our sources in Iran, regime arresed [sic] any one whom they considered as activists or protesters or any one who they had some suspicious on them. In my view the detainees could almost definitely includes [sic] those who left Iran and came back. Any one who has been outside of Iran or been in touch with any other government or media in any context, could be charged with " collaborating with foreign governments." So in my view the returnees are among the most vulnerable categories."²⁵⁶

²⁵⁶ Mahbobi S., woordvoester van de CFPPI, e-mail, 11/11/2023

Samenvatting

Iraniërs hebben een lange geschiedenis van migratie naar het Westen. Ze trekken naar het buitenland op zoek naar investerings-, tewerkstellings- en opleidingsopportuniteiten en sociale vrijheden. Schattingen van het aantal Iraanse emigranten wereldwijd lopen uiteen van ruim 1,3 miljoen tot bijna 7 miljoen. De grootste Iraanse diaspora bevinden zich in de VS, Canada, Duitsland, Turkije, het VK, Zweden en Australië. In België wonen er een kleine 12.000 Iraanse immigranten. Iraniërs reizen in groten getale het land in en uit, zo ook de Iraanse diaspora in Europa.

Eén op vijf Iraanse emigranten verblijft in het buitenland na het verkrijgen van internationale bescherming. Het indienen van een verzoek om internationale bescherming in het buitenland is op zichzelf niet strafbaar in Iran. Wel kunnen Iraniërs in Iran vervolgd worden voor in het buitenland gepleegde strafbare feiten.

Het uitreizen van Iran zonder geldig paspoort of ander grensoverschrijdingsdocument is strafbaar. De geraadpleegde bronnen zijn niet eenduidig over de strafmaat: naargelang de bron kan deze gaan van een geldboete tot twee jaar gevangenisstraf. Zowel documentenfraude als omkoping aan de grenzen is moeilijk uit te voeren.

Het Iraanse regime intimideert en onderdrukt de Iraanse diaspora aan de hand van een breed spectrum aan transnationale repressietactieken. Deze gaan van digitale intimidatie, het viseren van dierbaren in Iran tot ontvoering en moord. Met haar buitenlandse operaties tracht Iran dissidente groeperingen die volgens het regime de stabiliteit van het regime bedreigen te ondermijnen. Het Iraanse regime hanteert een ruime definitie van wie een bedreiging vormt voor het voortbestaan van de Islamitische Republiek. Sinds de dood van Mahsa Amini in september 2022 en de daaropvolgende straatprotesten heeft het regime de internetsurveillance opgevoerd. Bronnen stellen dat de Iraanse autoriteiten bij het monitoren van politieke tegenstanders in het buitenland gewoonlijk belangrijke mensen en mensen die het meest ruchtbaarheid geven aan wat er in Iran gebeurt viseren.

Er is weinig informatie over de situatie van teruggekeerde verzoekers om internationale bescherming in Iran. Hun aantallen zijn laag en Cedoca heeft geen weet van mensenrechtenorganisaties die actief opvolgen wat er met hen gebeurt als ze terugkeren naar Iran.

De Iraanse autoriteiten beschouwen Iraniërs die met een paspoort terugreizen over het algemeen als gewone reizigers maar onderwerpen Iraniërs die met een LP reizen aan nader onderzoek aan de hand van een ondervraging bij aankomst. Arrestatie en mishandeling komen hierbij niet vaak voor. De autoriteiten ondervragen ook personen die gedwongen terugkeren en voeren onderzoek naar personen die Iran illegaal uitgereisd zijn. De meest voorkomende straf voor een illegaal vertrek is een boete of voorwaardelijke gevangenisstraf.

De geraadpleegde bronnen zijn niet eenduidig over de vraag of de Iraanse autoriteiten de socialemediaprofielen van terugkerende personen controleren op de luchthaven. Terwijl sommige bronnen hiervan geen weet hebben, stellen andere dat het voorkomt of dat dit gebruikelijk aan het worden is. Het doel van het regime is om informatie te vergaren over mensen om hen onder druk te kunnen zetten als ze hen willen gebruiken.

Verschillende geraadpleegde bronnen stellen dat de meeste in het buitenland wonende Iraniërs doorgaans geen problemen ondervinden bij terugkeer. Desondanks zijn er Iraniërs die bij terugkeer naar Iran problemen krijgen met de autoriteiten. Tijdens de verslagperiode hebben de autoriteiten drie *dual nationals* opgepakt na hun terugkeer naar Iran. Ook verschillende Iraanse atleten die in het buitenland hun steun betuigen aan de straatprotesten in Iran, hebben problemen gekregen met de autoriteiten na hun terugkeer. Cedoca heeft in het tijdsbestek van deze COI Focus in de voor deze COI Focus gebruikte bronnen geen berichten gevonden van afgewezen verzoekers om internationale bescherming vanuit Europa die na een terugkeer naar Iran problemen ondervonden hebben met de Iraanse autoriteiten. De geraadpleegde experts maken evenmin melding van grote problemen.

Met betrekking tot de impact van de Mahsa Aministraatprotesten op de behandeling van terugkeerders door de Iraanse autoriteiten, benadrukken de geraadpleegde experten verschillende elementen gaande van het profiel van de terugkeerder, het al dan niet hebben van de dubbele nationaliteit en eventuele oppositie-activiteiten in het buitenland.

Bibliografie

Rechtstreekse contacten

Cybersecurityexpert Iran A, bericht via sociale media, 21/11/2022, identiteit en contactgegevens niet meegedeeld om de veiligheid van deze bron te garanderen

Cybersecurityexpert Iran A, gesprek, Brussel, 13/09/2022, identiteit niet meegedeeld om de veiligheid van deze bron te garanderen

Cybersecurityexpert Iran B, telefoongesprek, 18/11/2022, identiteit en contactgegevens niet meegedeeld om de veiligheid van deze bron te garanderen

Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ), e-mail, 16/11/2022, infodesk@ibz.fgov.be

Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ), e-mail, 19/03/2020, infodesk@ibz.fgov.be

Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ), e-mail, 19/10/2022, infodesk@ibz.fgov.be

Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ), e-mail, 17/04/2023, infodesk@ibz.fgov.be

Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ), e-mail, 21/04/2023, infodesk@ibz.fgov.be

Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ), gesprek, Brussel, 22/03/2022, infodesk@ibz.fgov.be

Internationale Organisatie voor Migratie (IOM), regionaal bureau voor België en Luxemburg, e-mail, 29/03/2022, iombrussels@iom.int

Internationale Organisatie voor Migratie (IOM), regionaal bureau voor België en Luxemburg, e-mail, 17/04/2023, iombrussels@iom.int

Iraanse mensenrechtenexperte, onderzoekster bij een internationale ngo, e-mail, 23/11/2022, identiteit en contactgegevens niet meegedeeld om de veiligheid van deze bron te garanderen

Jesuit Refugee Service (JRS) Belgium, e-mail, 03/03/2023, info@jrsbelgium.org

Jesuit Refugee Service (JRS) Belgium, e-mail, 27/04/2023, info@jrsbelgium.org

Jesuit Refugee Service (JRS) Belgium, e-mail, 04/05/2023, info@jrsbelgium.org

Mahbobi S., woordvoester van de Campaign to Free Political Prisoners in Iran (CFPPI), e-mail, 11/11/2023, contactgegevens niet meegedeeld om de veiligheid van deze bron te garanderen

Mahbobi S., woordvoester van de Campaign to Free Political Prisoners in Iran (CFPPI), e-mail, 22/11/2023, contactgegevens niet meegedeeld om de veiligheid van deze bron te garanderen

Schriftelijke en audiovisuele bronnen

1stQuest, *Airports in Iran; The Main Transportation Tool*, 21/08/2019, <https://1stquest.com/blog/airports-in-iran-the-main-transportation-tool/> [geraadpleegd op 11/01/2023]

Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst – Nederland (AIVD), *Jaarverslag 2021*, 28/04/2022, https://www.aivd.nl/binaries/aivd_nl/documenten/jaarverslagen/2022/04/28/aivd-jaarverslag-2021/AIVD+jaarverslag+2021.pdf [geraadpleegd op 01/02/2023]

Al-Monitor (Samini M.), *Iranian women fight efforts to restrict travel abroad*, 21/02/2014, <https://www.al-monitor.com/originals/2014/01/iran-women-restrictions-travel-rights.html> [geraadpleegd op 11/01/2023]

AP (Keyton D.), *Sweden Sentences Iraqi Man of Spying for Iran*, 20/12/2019, <https://apnews.com/article/4a012c477c754e64081387e85097983c> [geraadpleegd op 26/01/2023]

Arab News, *Iranians in Turkey fear for safety after wave of deportations*, 20/04/2021, <https://arab.news/w3sv6> [geraadpleegd op 26/01/2023]

- Azadi P., Mirramezani, M., Mesgaran, M. B., *Migration and Brain Drain from Iran*, 04/2020, <https://drive.google.com/file/d/11DvaD27ZsRhwJDEd2XlwsxFuL1NoRJAZ/view?usp=sharing> [geraadpleegd op 17/11/2022]
- British Broadcasting Corporation (BBC), *Iran media guide*, 21/12/2022, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-14542234> [geraadpleegd op 14/02/2023]
- British Broadcasting Corporation (BBC) (Gritten D.), *Iran sentences German-Iranian dissident to death*, 21/02/2023, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-64718416> [geraadpleegd op 23/02/2023]
- CBC News (Burke A., Tizhoosh N.), *Spy agency investigating 'credible' death threats from Iran against individuals in Canada*, 18/11/2022, <https://www.cbc.ca/news/politics/csis-iran-threats-1.6656753> [geraadpleegd op 26/01/2023]
- CBC News (Hennessy A., Swyers K.), *Iranian dissidents in Canada say they're being watched and under threat from the regime in Iran*, 26/11/2022, <https://www.cbc.ca/news/canada/iranian-canadians-monitoring-iran-1.6664350> [geraadpleegd op 26/01/2023]
- Centre for Human Rights in Iran (CHRI), *Mahsa Amini's Father: "Everything They Have Said and Shown is Lies"*, 20/09/2022, <https://iranhumanrights.org/2022/09/mahsa-aminis-father-everything-they-have-said-and-shown-is-lies/> [geraadpleegd op 15/02/2022]
- Centre for Human Rights in Iran (CHRI), *New interrogations at Iran's airports, jailing of dual citizens challenge officials' calls for expatriates to return*, 22/01/2022, <https://iranhumanrights.org/2022/01/new-interrogations-at-irans-airports-jailing-of-dual-citizens-challenge-officials-calls-for-expatriates-to-return/> [geraadpleegd op 15/02/2023]
- Centre for Human Rights in Iran (CHRI), *What we do*, s.d., https://iranhumanrights.org/what_we_do/ [geraadpleegd op 15/02/2023]
- Combating Terrorism Center (CTC) (Levitt M.), *Trends in Iranian External Assassination, Surveillance, and Abduction Plots*, in *CTC Sentinel*, volume 15 issue 2, 02/2022, <https://ctc.westpoint.edu/wp-content/uploads/2022/02/CTC-SENTINEL-022022.pdf> [geraadpleegd op 23 januari 2023]
- Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen (CGVS), *Omzetting van de asielprocedurerichtlijn*, 21/03/2018, <https://www.cgvs.be/nl/actueel/omzetting-asielprocedurerichtlijn-belgisch-recht> [geraadpleegd op 14/02/2022]
- Commissie voor de evaluatie van het beleid inzake de vrijwillige terugkeer en de gedwongen verwijdering van vreemdelingen, *Eindverslag*, 15/09/2020, https://www.myria.be/files/Rapport_final_Bossuyt.pdf [geraadpleegd op 22/04/2022]
- Comparative Constitutions Project, *Iran (Islamic Republic of) 1979 (rev.1989)*, 1989, https://www.constituteproject.org/constitution/Iran_1989.pdf [geraadpleegd op 08/12/2022]
- Danish Immigration Service (DIS), *Iranian Kurds. Consequences of political activities in Iran and KRI*, 02/2020, <https://www.ecoi.net/en/file/local/2024578/Report+on+Iranian+Kurds+Feb+2020.pdf> [geraadpleegd op 16/02/2023]
- De Morgen, *Iraanse tv-zender genoodzaakt te vertekken uit Londen na bedreigingen*, 18/02/2023, <https://www.demorgen.be/snelnieuws/iraanse-tv-zender-genoodzaakt-te-vertekken-uit-londen-na-bedeigingen~b9411399/> [geraadpleegd op 19/02/2023]
- Department of Foreign Affairs and trade - Australië (DFAT), *Country Information Report Iran*, 14/04/2020, <https://www.ecoi.net/en/document/2029778.html> [geraadpleegd op 19/10/2022]
- Ekhtebare, ما دربارہ, [About us], s.d., <https://www.ekhtebare.com/about-us/> [geraadpleegd op 09/02/2022]
- Ekhtebare, ایران در خارجه اتباع اقامت و ورود قانون و گذرنامه قانون مواد از بعضی اصلاح و کشور مرزهای از مجاز غیر اشخاص دهندگان عبور مجازات قانون مصوب ۱۳۶۷، ۰۷، بعدی الحاقات و اصلاحات با ۱۴، [De wet op de bestraffing van onbevoegden die de landsgrenzen overschrijden en wijzigingen van sommige artikelen van de paspoortwet en de wet op de binnenkomst en het verblijf van buitenlandse onderdanen in Iran, goedgekeurd op 14 juli 1367, met daaropvolgende wijzigingen en toevoegingen], 04/2022, <https://www.ekhtebare.com/wp-content/uploads/2022/04/%D9%82%D8%A7%D9%86%D9%88%D9%86-%D9%85%D8%AC%D8%A7%D8%B2%D8%A7%D8%AA-%D8%B9%D8%A8%D9%88%D8%B1->

[%D8%AF%D9%87%D9%86%D8%AF%DA%AF%D8%A7%D9%86-%D8%A7%D8%B4%D8%AE%D8%A7%D8%B5-%D8%BA%DB%8C%D8%B1-%D9%85%D8%AC%D8%A7%D8%B2-%D8%A7%D8%B2-%D9%85%D8%B1%D8%B2%D9%87%D8%A7%DB%8C-%DA%A9%D8%B4%D9%88%D8%B1.pdf](#) [geraadpleegd op 09/02/2022]

Emirates Policy Center (EPC), *About us*, s.d., <https://epc.ae/en/about-us/about-epc> [geraadpleegd op 17/11/2022]

Emirates Policy Center (EPC), *What Trends and Data Reveal About Iran's Brain Drain*, 23/06/2022, <https://epc.ae/en/details/brief/what-trends-and-data-reveal-about-iran-s-brain-drain> [geraadpleegd op 17/11/2022]

EUAA, *Latest Asylum Trends - Annual Overview 2021*, 22/04/2022, <https://euaa.europa.eu/latest-asylum-trends-annual-overview-2021> [geraadpleegd 5/12/2022]

EUAA, *Latest Asylum Trends*, 11/2022, <https://euaa.europa.eu/latest-asylum-trends-asylum> [geraadpleegd 5/12/2022]

European Commission, Migration and Home Affairs, *Return and readmission*, z.d., https://ec.europa.eu/home-affairs/policies/migration-and-asylum/irregular-migration-and-return/return-and-readmission_en [geraadpleegd op 14/02/2022]

Eurostat, *Asylum applicants by type of applicant, citizenship, age and sex - annual aggregated data*, 14/02/2023, <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/bookmark/a9e1a210-8061-4880-b981-0c13b73f550f?lang=en> [geraadpleegd op 21/02/2022]

Federaal Agentschap voor de Opvang van Asielzoekers (Fedasil), *Terugkeerreis*, s.d., <https://www.fedasil.be/nl/vrijwillige-terugkeer/terugkeerreis> [geraadpleegd op 22/04/2022]

Federaal Agentschap voor de Opvang van Asielzoekers (Fedasil), *Wil u terugkeren naar uw land?*, 2022, <https://www.vrijwilligeterugkeer.be/> [geraadpleegd op 22/04/2022]

Federale Overheidsdienst (FOD) Binnenlandse Zaken, *Activiteitenverslag 2020. Dienst Vreemdelingenzaken*, 12/2021, <https://dofi.ibz.be/sites/default/files/2021-12/Rapport%20annuel%202020.pdf> [geraadpleegd op 22/04/2022]

Freedom House (FH) (Schenkkan N., Linzer I.), *Out of Sight, Not Out of Reach. The Global Scale and Scope of Transnational Repression*, 02/2021, https://freedomhouse.org/sites/default/files/2021-02/Complete_FH_TransnationalRepressionReport2021_rev020221.pdf [geraadpleegd op 23 januari 2023]

Freedom House (FH) (Shahbaz A. et al. eds.), *Freedom on the Net 2022. Iran*, 2022, <https://freedomhouse.org/country/iran/freedom-net/2022> [geraadpleegd op 23 januari 2023]

Ghoghnos Travel Company, *Tehran Airports: Imam Khomeini Airport & Mehrabad Airport*, 11/2022, <https://www.ghoghnos.net/blog/city-guide/tehran-airports/> [geraadpleegd op 14/12/2022]

Human Rights Watch (HRW), *Iran. Events of 2022*, 12/01/2023, <https://www.hrw.org/world-report/2022/country-chapters/iran> [geraadpleegd op 23 januari 2023]

Human Rights Watch (HRW), *Iran: State-Backed Hacking of Activists, Journalists, Politicians*, 05/12/2022, <https://www.hrw.org/news/2022/12/05/iran-state-backed-hacking-activists-journalists-politicians> [geraadpleegd op 25 januari 2023]

Imam Khomeini Airport City (IKAC), *Departure Tax*, s.d., <https://www.ikac.ir/en/Guidance/Travel-guide/Exit-dues> [geraadpleegd op 08/12/2022]

Imam Khomeini Airport City (IKAC), *FAQ*, 21/06/2022, <https://www.ikac.ir/en/faq#172377-where-should-i-refer-to-if-i-thought-i-needed-to-report-something> [geraadpleegd op 14/12/2022]

Imam Khomeini Airport City (IKAC), *Regulations Regarding Delivery of Missing Items*, 21/06/2022, <https://www.ikac.ir/en/lost-and-found> [geraadpleegd op 14/12/2022]

Immigration and Refugee Board of Canada (IRB), *Iran: Exit and entry procedures at airports and land borders, particularly at the Imam Khomeini International Airport; whether authorities alert border officials of individuals they are looking for; incidence of bribery of Iranian border officials to facilitate departure; the punishment for*

border officers caught taking bribes (2017–February 2020), 10/03/2020, <https://irb-cisr.gc.ca/en/country-information/rir/Pages/index.aspx?doc=458058&pls=1> [geraadpleegd op 14/12/2022]

Immigration and Refugee Board of Canada (IRB), *Iran: Exit and entry procedures at airports and land borders for women, including required documentation; mechanisms for a male spouse or relative to control and/or prohibit international travel of female spouse or relative and children, including access to identity documents; treatment of women and children who attempt to leave Iran without prior permission (2020–February 2022)* [IRN200942.E], 07/03/2022, <https://www.ecoi.net/en/document/2071924.html> [geraadpleegd 15/12/2022]

Immigration and Refugee Board of Canada (IRB), *Iran: Treatment by the authorities of anti-government activists, including those returning from abroad; overseas monitoring capabilities of the government (2019–February 2021)* [IRN200457.E], 22/02/2021, <https://www.ecoi.net/en/document/2047908.html> [geraadpleegd op 26/01/2023]

Internationale Organisatie voor Migratie (IOM), *Number of migrants assisted to return voluntarily in 2021, country of origin: Iran, Islamic Rep.*, 12/08/2022, https://www.migrationdataportal.org/international-data?i=avrr_origin&t=2021&cm49=364 [geraadpleegd op 13/02/2023]

Internationale Organisatie voor Migratie (IOM), *Total number of refugees by country of origin, end of 2021, country of origin: Iran, Islamic Rep.*, 25/06/2022, https://www.migrationdataportal.org/international-data?i=avrr_origin&t=2021&cm49=364 [geraadpleegd op 13/02/2023]

IranWire (Gholamhosseinpour M.), *Permission to Travel – A Nightmare for Many Iranian Women*, 02/11/2019, <https://iranwire.com/en/features/66384/> [geraadpleegd op 23/01/2023]

IranWire (Younesipour P.), *Iranian Athletes Face Death, Arrest, Heavy Sentences*, 13/12/2022, <https://iranwire.com/en/sports/111255-iranian-athletes-who-join-stir-face-death-arrest-heavy-sentences/> [geraadpleegd op 16/02/2022]

IranWire, *Members Of Iran’s Beach Football Team Sacked Over Protests*, 01/12/2022, <https://iranwire.com/en/sports/110696-members-of-irans-beach-football-team-sacked-over-protests/> [geraadpleegd op 17/02/2022]

L’Orient Le Jour (Vacher P.), *Le bras répressif de l’Iran frappe au-delà de ses frontières*, 15/12/2022, <https://www.lorientlejour.com/article/1321601/le-bras-repressif-de-liran-au-dela-de-ses-frontieres.html> [geraadpleegd op 23/01/2023]

Living in Tehran (LIT), *Visiting Tehran in Nowruz*, 21/03/2022, <https://livingintehran.com/2022/03/20/visiting-tehran-nowruz/> [geraadpleegd op 06/12/2022]

Logistics Capacity Assessment (LCA), *Iran, Islamic Republic of. 2.2. Iran Aviation*, 01/2022, <https://dlca.logcluster.org/display/public/DLCA/2.2+Iran+Aviation> [geraadpleegd op 14/12/2022]

Logistics Capacity Assessment (LCA), *Iran, Islamic Republic of. 2.2.1 Iran Imam Khomeini International Airport*, 01/2022, <https://dlca.logcluster.org/display/public/DLCA/2.2.1+Iran+Imam+Khomeini+International+Airport#id-2.2.1IranImamKhomeiniInternationalAirport-Security> [geraadpleegd op 14/12/2022]

Logistics Capacity Assessment (LCA), *Logistics Capacity Assessments (LCAs)*, s.d., <https://dlca.logcluster.org/display/public/DLCA/LCA+Homepage> [geraadpleegd op 14/12/2022]

Michaelsen M. [website], *About me*, s.d., <https://marcusmichaelsen.eu/about-me/> [geraadpleegd op 23 januari 2023]

Migrationsverket, *Landinformation: Iran – Situationen för konvertiter och regimens övervakning av internet och sociala medier* [Landeninformatie: Iran - De situatie van bekeerlingen en surveillance van het regime op internet en sociale media], 08/06/2020, <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentAttachmentId=47670> [geraadpleegd op 26/01/2023]

Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, *Algemeen ambtsbericht Iran*, 31/05/2022, <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/ambtsberichten/2022/05/31/algemeen-ambtsbericht-iran-van-mei-2022/Algemeen+ambtsbericht+Iran+2022-05.pdf> [geraadpleegd op 08/12/2022]

Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, *Algemeen ambtsbericht Iran*, 02/2021, <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-00ebed81-a2ec-4abf-a474-04f4b9a1ab04/pdf> [geraadpleegd op 08/12/2022]

Ministry of Foreign Affairs – Islamic Republic of Iran, *Issuing First Passport*, s.d., <https://en.mfa.ir/portal/GeneralServiceInfo/4010> [geraadpleegd op 15/02/2023]

Ministry of Foreign Affairs – Islamic Republic of Iran, *Multiple Exit Stamp*, s.d., <https://en.mfa.ir/portal/GeneralServiceInfo/4014> [geraadpleegd op 23/01/2023]

Ministry of Interior – Presidency of Migration Management – Turkije, *ENTRY – EXIT*, 2022, <https://en.goc.gov.tr/entry---exit> [geraadpleegd op 24/02/2023]

Norwegian Country of Origin Information Centre (Landinfo), Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen (CGVS), State Secretariat for Migration – Zwitserland (SEM), *IRAN. Criminal procedures and documents*, 12/2021, https://www.cgra.be/sites/default/files/rapporten/joint_coi_report_criminal_procedures_and_documents_2021_206.pdf [geraadpleegd op 08/12/2022]

Norwegian Country of Origin Information Centre (Landinfo), *Iran. Passports, ID and civil status documents*, 05/01/2022, <https://www.ecoi.net/en/file/local/2044494/Iran-Passports-ID-and-civil-status-documents-05012021.pdf> [geraadpleegd op 08/12/2022]

Norwegian Country of Origin Information Centre (Landinfo), *Iran. Mottagelse og behandling av returnerte asylsøkere [Iran. Ontvangst en behandeling van teruggekeerde asielzoekers]*, 21/01/2021, <https://www.ecoi.net/en/document/2044498.html> [geraadpleegd op 08/12/2022]

Office of the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Refugee Data Finder – Dataset: Asylum applications, Year: 2020-2021, Country of Origin: Iran (Islamic Rep. of), Country of Asylum: Do not display*, 2021, <https://www.unhcr.org/refugee-statistics/download/?url=KLQf4d> [geraadpleegd op 02/12/2022]

Office of the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Refugee Data Finder – Dataset: Solutions, Year: 2020-2022, Country of origin/return: Iran (Islamic Rep. of), Country of Asylum: All countries*, 2022, <https://www.unhcr.org/refugee-statistics/download/?url=ZZx3iE> [geraadpleegd op 13/02/2023]

Qavanin, *Laws and Regulations Portal of Islamic Republic of Iran*, s.d., <https://qavanin.ir/> [geraadpleegd op 09/02/2022]

Reuters (van den Berg S.), *Be careful, murdered Iranian activist's daughter tells European exiles*, 12/12/2017, <https://www.reuters.com/article/us-netherlands-iran-shooting-idUSKBN1E61KX> [geraadpleegd op 23/01/2023]

Rouydad24, *است امنیتی: امام فرودگاه /کشور از خارج مقیم ایرانی مسافران از بازجویی [Ondervraging van Iraanse reizigers die in het buitenland wonen/Imam airport: het is beveiliging]*, 05/01/2022, <https://www.rouydad24.ir/fa/news/293379/%D8%A8%D8%A7%D8%B2%D8%AC%D9%88%DB%8C%DB%8C-%D8%A7%D8%B2-%D9%85%D8%B3%D8%A7%D9%81%D8%B1%D8%A7%D9%86-%D8%A7%DB%8C%D8%B1%D8%A7%D9%86%DB%8C-%D9%85%D9%82%DB%8C%D9%85-%D8%AE%D8%A7%D8%B1%D8%AC-%D8%A7%D8%B2-%DA%A9%D8%B4%D9%88%D8%B1-%D9%81%D8%B1%D9%88%D8%AF%DA%AF%D8%A7%D9%87-%D8%A7%D9%85%D8%A7%D9%85-%D8%A7%D9%85%D9%86%DB%8C%D8%AA%DB%8C-%D8%A7%D8%B3%D8%AA> [geraadpleegd op 15/02/2023]

Seefar, *Refugee Integration in Europe: Life and other Plans among Iranian Irregular Migrants Settling in Europe*, 04/2019, <https://seefar.org/wp-content/uploads/Seefar-refugee-integration-in-europe.pdf> [geraadpleegd op 21/10/2022]

Sharif Policy Research Institute - Iran Migration Observatory (ed. Salavati B.), *Iran Migration Outlook. 2nd Edition – 2021*, 2021, <https://en.imobs.ir/outlook/detail/1> [geraadpleegd op 05/12/2022]

Statistical Center of Iran (SCI), *Iran Statistical Yearbook 1394*, 12/2017, <https://irandataportal.syr.edu/wp-content/uploads/Culture-and-Tourism-2.pdf> [geraadpleegd op 07/12/2022]

Statistical Center of Iran (SCI), *Iran Statistical Yearbook 1399*, s.d., <https://www.amar.org.ir/english/Iran-Statistical-Yearbook/-Iran-Statistical-Yearbook-2021-2022> [geraadpleegd op 24/02/2023]

- Swedish Security Service, *2021 Swedish Security Service Yearbook*, 03/2022, https://www.sakerhetspolisen.se/download/18.650ed51617f9c29b552287/1649683389251/Sakerhetspolisen_ars_bok%202021.pdf [geraadpleegd op 01/02/2023]
- Tehran Times, *Comprehensive law to protect Iranian expats*, 28/05/2022, <https://www.tehrantimes.com/news/473077/Comprehensive-law-to-protect-Iranian-expats> [geraadpleegd op 14/02/2023]
- The Guardian (Oltermann P.), *Protesters attacked near Iranian embassy in Berlin*, 31/10/2022, <https://www.theguardian.com/world/2022/oct/31/protesters-attacked-near-iranian-embassy-in-berlin> [geraadpleegd op 07/02/2023]
- The Iran Primer, *Dual Nationals and Foreigners Held in Iran*, 16/01/2023, <https://iranprimer.usip.org/blog/2016/jul/25/dual-nationals-and-foreigners-held-iran> [geraadpleegd op 16/02/2022]
- The Washington Post (Harris S., Mekhennet S., Torbati Y.), *Rise in Iranian assassination, kidnapping plots alarms Western officials*, 01/12/2022, <https://www.washingtonpost.com/world/2022/12/01/iran-kidnapping-assassination-plots/> [geraadpleegd op 14/02/2023]
- The Washington Post (Rezaian J.), *Iran is spinning a fairytale that there's no place like home. No one's buying it*, 12/01/2022, <https://www.washingtonpost.com/opinions/2022/01/12/iran-expatriates-return-regime-negotiations/> [geraadpleegd op 14/02/2023]
- UK Home Office, *Country Policy and Information Note. Iran: Social media, surveillance and sur place activities*, 03/2022, https://www.ecoi.net/en/file/local/2070000/IRN_CPIN_Social_media_surveillance_and_sur_place_activities.pdf [geraadpleegd op 26/01/2023]
- UK Home Office, *Immigration System Statistics*, 23/02/2023, https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1136463/ret_urns-datasets-dec-2022.xlsx [geraadpleegd op 24/02/2023]
- United Nations Department of Economic and Social Affairs (UNDESA), *International Migrant Stock 2020: Destination and origin*, 2020, https://www.un.org/development/desa/pd/sites/www.un.org.development.desa.pd/files/undesa_pd_2020_ims_stock_by_sex_destination_and_origin.xlsx [geraadpleegd op 16/11/2022]
- United Nations Department of Economic and Social Affairs (UNDESA), *Methodology Report International Migrant Stock 2020*, 12/2020, https://www.un.org/development/desa/pd/sites/www.un.org.development.desa.pd/files/undesa_pd_2020_international_migrant_stock_documentation.pdf [geraadpleegd op 16/11/2022]
- United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC), *Remarkable Increase In Drug Seizure At Imam Khomeini International Airport Using The Body Scanner Donated By The Government Of Japan*, 06/05/2021, <https://www.unodc.org/islamicrepublicofiran/en/remarkable-increase-in-drug-seizure-at-imam-khomeini-international-airport-using-the-body-scanner-donated-by-the-government-of-japan.html> [geraadpleegd op 14/12/2022]
- United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC), *UNODC In Iran Increased Air Border Security Capacity Of Iranian Law Enforcement*, 19/11/2019, <https://www.unodc.org/islamicrepublicofiran/en/unodc-in-iran-increased-air-border-security-capacity-of-iranian-law-enforcement.html> [geraadpleegd op 14/12/2022]
- United States Department Of State (USDOS), *Iran 2021 Human Rights Report*, 12/04/2022, https://www.state.gov/wp-content/uploads/2022/03/313615_IRAN-2021-HUMAN-RIGHTS-REPORT.pdf [geraadpleegd op 19/10/2022]
- Vrijzinnig Protestantse Radio Omroep (VPRO) (Davidson D., Delhaas R.), *De jacht op Nissi. Asielzoeker waarschuwde voor Iraans liquidatieplan*, 19/06/2021, <https://www.vpro.nl/argos/lees/onderwerpen/de-lange-arm-van-iran/2021/de-jacht-op-nissi.html> [geraadpleegd op 23/01/2023]
- Washington Institute for Near East Policy (Khalaji M.), *Iran Intensifying Its Crackdown on Citizens Abroad*, 02/11/2018, <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/iran-intensifying-its-crackdown-citizens-abroad> [geraadpleegd op 26/01/2023]

Ziabari K., *Raisi's hollow ploy to stem Iran's brain drain*, 24/02/2022, <http://kouroshziabari.com/2022/02/raisis-hollow-ploy-to-stem-irans-brain-drain/> [geraadpleegd op 21/10/2022]

مصوب - ایران در خارجه اتباع اقامت و ورود قانون و گذرنامه قانون مواد از بعضی اصلاح و کشور مرزهای از غیرمجاز اشخاص دهندگان عبور مجازات قانون 1367/07/14 [De wet op het bestraffen van illegale personen die de landsgrenzen overschrijden en tot wijziging van enkele artikelen van de paspoortwet en de wet op de binnenkomst en het verblijf van buitenlandse onderdanen in Iran - goedgekeurd op 14-07-1367], 06/10/1988, in Qavanin, s.d., <https://qavanin.ir/Law/PrintText/85970> [geraadpleegd op 09/02/2023]

Geraadpleegde bronnen

De contacten (contactpogingen) leverden geen resultaat op:

Alimardani M., doctoraatsstudent aan het Oxford Internet Institute gespecialiseerd in Iran, e-mail, 08/11/2022, mahsa.alimardani@oii.ox.ac.uk

Azadi P., onderzoeker en manager van het Stanford Iran 2040 Project, e-mail, 17/11/2022, pazadi@stanford.edu

Esfandiari G., journalist bij Radio Free Europe/Radio Liberty, e-mail, 09/11/2022, esfandiari@rferl.org

Hedayati-Kakhki M., Iraans advocaat en professor Durham Law School, e-mail, 09/11/2022, m.m.hedayati-kakhki@durham.ac.uk

Internationale Organisatie voor Migratie (IOM), regionaal bureau voor België en Luxemburg, e-mail, 17/10/2022, iombrussels@iom.int

Seefar, contactformulier website, 18/11/2022, <https://seefar.org/>